

DEBRECZEN

A DEBRECZENI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS PÁRT HIVATALOS KOZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Helyben: Félévre 6.— kor., negyedévre 3.— kor.
Távolon: Félévre 9.— kor., negyedévre 4.50 kor.

Felolós szerkesztő:

MÓRIZ PÁL

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Dégenfeld-tér 2. szám. — Telefon 412. szám.
Egyes szám ára 4 fillér.

Képviselőink beszámolója és programbeszéde.

Debrecen, március 29.

Debrecen város függetlenségi és 48-as polgárságának nagy napja volt husvét másodnapján: *Dr. Bakonyi Samu* és *Csanak János* szeretett képviselői beszámolót tartottak előttük a felosztatott országgyűlés működéséről s miután pártunk egyhangu lelkesedéssel ismét őket jelölte a II. és III. kerület képviselőiül, egyuttal programbeszédet is mondtak.

Gyönyörűség volt elnézni azt a hatalmas, tömör táborát, mely a Bika nagy dísztermét már délelőtt tíz órakor zsúfolásig megtöltötte. A nagyteremben közel kétezer választó polgár gyűlt egybe. Az arcon kívül ültek a lelkek: csupa rendíthetetlen, hű függetlenségi lélek, mely törhetetlen bizalommal ragaszkodik elveinek jeles képviselőihez. Ennek a népgyűlésnek impozáns méretei s mindvégig lelkes hangulata tiszta képet adhatnak a jövőt illetőleg: ez a polgárság nem hagyja el ideáljait, ez a polgárság, mint egy ember, egységes és törhetetlen akarattal fog megjelenni az urnák előtt és fényes diadalra segíti pártunk lobogóját.

Dr. Bakonyi Samu beszéde, mint az olvasó az alább adott teljes tudósításból meggyőződhetik erről, remeke a szónoki műveknek. Az a nagy koncepció, mely II. kerületünknek immár országos nevű s országosan tisztelt kitűnő képviselőjének *beszámolóját* jellemzi, klasszikusan simul a *programbeszédnek* lelkesedéstől izzó, magas szárnyalású, nemes hangjához. Szónoki erényeit szeretett képviselőnknek ritkán láttuk még ily teljes fényben csillogni. Az óriási hallgatóság leste ugyszólván minden szavát *Bakonyinak* s ott, ahol a nemzet és király közötti félreértések és akadályok áthidalásának nehézségeiről szólt, ép oly nehéz sóhaj szakadt föl a hallgatók lelkéből, mint amily izzó lelkesedés éljenez s tapsa kelt szárnyra akkor, mikor *Bakonyi* a jövőben megvalósítandó pártprogramról s első sorban az általános titkos választójogról beszélt. Beszédének e része kétségtelenül gyöngye volt a programbeszédnek s az a magas készültség, mellyel *Dr. Fellner* egyetemi tanár érveit összemorzsolta, kevés magyar politikai szónoki fegyvertárban volna föllelhető. Teljes és egységes a mi örömiünk, hogy *Bakonyi Samu*t képviselőjeli jeli sorában tisztelhetjük s ez az öröm csak fokozódik annak biztos tudatával, hogy II. kerületünk mandátuma kétségtelenül az ő kipróbált kezébe jut ismét.

Csanak János beszéde maga volt az

egyszerűség. Harmadik kerületünk köztisztelt képviselője igen rövid ideig volt tagja a törvényhozás házában s ez idő alatt a parlament alig tartott néhány ülést. A *Csanak János* beszámolója tehát felette kis anyagra volt kénytelen szoritkozni. De rövid beszámolójának izzóan hazafias hangja s jól ismert függetlenségi programjának szabatos körvonalozása meggyőzhette Debreczen város III. kerületének polgárságát arról, hogy e kerületének képviselője is a függetlenségi eszmék egy törhetetlen bajnokának kezében volt, hogy minden bizonnal kezében fog maradni a most összeülő új országgyűlésen is.

Dr. Tüdös János képviselőnk beszámolója, programbeszéde hétfőről elmaradt, de a polgárságnak mihamar módjában fog állani, hogy elveink harmadik illusztris képviselőjét is meghallgathassa mindkét irányban. A polgárság ugyan ma is tisztában van azzal, hogy *Dr. Tüdös János* méltó az ő bizalmára, a megtartandó beszámoló és programbeszéd pedig csak megizmosíthatja s ha lehet, még teljesebbé fogja tenni ezt a bizalmat.

Ime, itt adjuk a beszédeket. Merítsen e beszédekből Debreczen függetlenségi polgársága lelkesedést, hazafiai reménységet a jövőt illetőleg s készüljön arra a minden jó eredménnyel kecsegtető választási harcra, melyből győztesekként újból a *Bakonyi Samu*, *Tüdös János* és *Csanak János* tisztelt neveinek kell kísérülniök! (G.)

Az impozáns népgyűlés pontban feltizenegy órakor vette kezdetét a Bika dísztermében, melynek páholyait s földszinti részét zsúfolásig megtöltötte a hallgatóság. Az emelvényen képviselőink, a párt elnöksége s intézőbizottságunk tagjai foglaltak helyet.

Somogyi Pál, pártunk érdemes elnöke intézett elsőnek rövid, lelkesítő beszédet a megjelentekhez. Rámutatott röviden a politikai helyzetre, amely összetartásra s erős munkára int. Azután felkérte *Bakonyi Samu*t beszámolójának s programbeszédének elmondására.

Bakonyi Samu nemes egyszerűséggel beszélt. Minden szava tömör ére volt, mely szívből jött, szívhez jutott s folytonos, sűrű éljenzést s tapsokat váltott ki lelkes hallgatóságától.

A beszéd egész terjedelmében így hangzik: **Dr. Bakonyi Samu:** (Éljenzés. Halljuk, Halljuk!) T. Polgártársaim! Amikor sok reménység és sok csalódás után az országgyűlés felosztattatván, megjelenek önök előtt, hogy képviselői kötelességemhez képest beszámoljak működésemről, legelső szavam hadd legyen a működésemről, legelső szavam hadd legyen a háláé és a köszöneté önök iránt t. polgártársaim, akik immár a negyedik alkalommal találják úgy, hogy az önök akaratát képviselni méltó volna. Abból, amit a múlt országgyűlésen kifejtett működésemről hallani fognak, megítél-

hetik, hogy vajjon nem voltam-e bizalmukra méltatlan; megítélhetik, hogy ha bizalmukat ismét elnyerni szerencsém lesz, vajjon Debreczen város II. kerületének olyan képviselője lesz-e, aki a választópolgárságnak és a nemzetnek akaratát hiven és becsületesen akarja teljesíteni.

Sok örömet keltett az ország legszélesebb rétegeiben az elmúlt országgyűlésnek összeülése, de látnunk kell, hogy a nemzetet reményei tekintetében sok csalódás érte. Az elmúlt országgyűlés összeülésekor a reménység leginkább ahhoz fűződött, hogy végre-valahára el fog jönni az ideje annak, hogy nem egyes, vagyoni vagy egyéb előnyök folytán kiváltságolt polgárok küldöttei fogják a nemzet sorsát irányítani, hanem az egyetemes nép akaratának megnyilatkozása és érvényesülése válik lehetségessé, a pártok és a király által is megígért választói reform megalkotása által. Beszédem későbbi folyamán rá fogok térni arra, hogy az országgyűlés ezen feladatát miért nem teljesítette.

Ugy érzem, hogy az az első kötelességem, hogy szembeszálljak az elmúlt országgyűlés működése ellen felhangzott vádak igazságtalanságával. Mert az, hogy egy parlament a hozzáfűzött reményeket nem mindenben váltotta be, a tárgyilagos ítéletű embert nem jogosítja fel arra, hogy el ne ismerje azon alkotások értékét, amelyeket az országgyűlés mégis létrehozott. Én úgy találom, hogy az elmúlt 4 esztendőnek azon részében, amelyben a képviselőház eredményes munkával foglalkozhatott, több olyan vágya teljesített a nemzetnek, amelyekről csak néhány évvel ezelőtt is hiába beszélünk, mert azok megvalósítása a kormányzó többség ellenállásába ütközött.

Csak a legfontosabbakat akarom felemlíteni. Ezek között első helyre teszem az *adóreformot*. Méltóztatnak tudni, hogy mennyi kifogás és jogos kritika érte az adóreformról szóló törvényjavaslatot, annak első alakjában, de méltóztatnak tudni azt is, hogy ezen jogos kritikának igen jelentékeny része volt abban, hogy az adóreform tényleg megalkottatván, bizonyos nagy elveket, amelyeknek egy demokratikus államban uralkodni kell, ha nem is egész terjedelmükben, de mégis törvénybe iktatni sikerült, amivel ezen nagy jelentőségű elvek megvalósítása legalább megkezdett. Az 1848-as törvényhozás kimondta a közteherviselést. Ez azonban nem valósulhat meg akkor, ha az adórendszerben magában nem érvényesül a jogegyenlőség. Jogegyenlőséget pedig oly adórendszer mellett, amely egyformán terheli a kis- és nagyjövedelmű embert, elképzelni is lehetetlen. Mert hogyan volna egyenlő a közteherviselés és hogyan volna jogegyenlőség az adózásban ott, ahol pl. az az ember, akinek összes jövedelme ezer koronát tesz ki, ugyanolyan arányban köteles hozzá járulni a közterhekhez, mint az, akinek az Isten százezer korona jövedelmet adott. Kell, hogy a törvényhozásnak arra legyen gondja, hogy attól, aki a mindennapi keserves kenyeret is alig tudja megkeresni, ennek a száraz kenyérnek egy darabját az állam ne vegye el; s hogy aki csak épen a mindennapi létehez szükséges javakat tudja megkeresni, azt mentesítse minden közteherviselés alól. Én az új adótörvényeknek két új vívmányában, a progressivitásban és a létminimum felállításában biztosítékot látok arra nézve, hogy

ezen kezdeményező lépések után ezen nagy olvek a jövő törvényhozásban további megvalósításra találnak. Az adóreform ezen két legfőbb elvvel kapcsolatban eltörölte a II. oszt. kereseti adót, azt az adónemet, amely igazán szegényfoltja volt adó-törvényeinknek s amelynek további fentartása minden szociális gondolattal ellenkezett volna.

A másik igen jelentékeny munkálkodása az elmúlt országgyűlésnek az *igazságügyi reformok* terén érvényesült. E téren sikerült egy olyan alkotást tétő alá hozni, melyet a művelt külföld egyik-másik állama méltán irigyelhet tőlünk. Ez pedig a *büntető törvény novellája*, s abban főként a feltételes elítélés intézménye, valamint a *fiatal korú büntetések cselekményeinek hathatósabb védelme*, hogy megakadályozzuk azoknak teljes romlását, kik másként mindig mélyebbre s mélyebbre süllyednének.

Meg kell emlékezni egy másik törvényalkotásról: a *végrehajtási törvény* novellájáról, amelyre igaztalanul fogták rá, hogy a kereskedelem ellen tör s hogy ezzel kapcsolatban a szabadelvűség ellen irányul. Pedig ennek nem volt más célja, mint a szegény ember védelme, a védelemben fogadása azon kis existenciáknak, kik az az előtti végrehajtási eljárással a lét-fenntartás legszükségesebb feltételeitől megfosztatták a régi törvény rendelkezéseinek ember-telen szigorúsága folytán. Ez a kritika nem vette tudomásul, hogy Magyarország e téren nem áll egyedül, mert hiszen például Németországban a végrehajtási eljárásnak még sokkal nagyobb korlátozásai vannak.

De hiszen, hogy a kereskedelem-ellenes irányzat vádját igazságtalanul, azt legelőnkebben bizonyíthatja egy másik, rég sürgetett törvénynek: a kereskedelmi üzletek tilos átruházásáról szóló s az ezen téren elharapódzott visszaélések hanyatlását célzó törvénynek a meghozatala. Ugyancsak a kereskedelem eminens érdekeit szolgálja a csekk-törvény megalkotása is.

Kétségtelen, hogy mind e reformok kiegészítésre szorulnak. Azonban tudnunk kell, hogy a jogalkotás terén nagy anyaggyűjtés szükségeltetik s csak hosszú, részletes és beható munkálkodás után lehet a hibás törvényeket revisió alá venni, vagy helyettük egészen újakat alkotni.

A gazdasági politika terén folytatott munkálkodás eredménye az *ipar fejlesztéséről* szóló törvény, amelytől remélünk lehet gazdasági megerősödésünk előmozdítását, különösen, ha a gyáripár fejlesztésével a kisipar támogatása is lépést fog tartani. El kell várnunk, hogy a jövő országgyűlés meg fogja találni s alkalmazni fogja azon irányelveket, amelyekkel a létező bajokat gyökereken orvosolni s a helyes rendszer alkalmazásával gazdasági önállóságunk alapköveit le fogja rakni.

Az iparfejlesztéssel kapcsolatban az *ipari szakoktatásra* is nagy gondja volt a törvényhozásnak és kormányzatnak s az e téren tett alkotásoknak egyik gyümölcsét éppen Debrecen városa is élvezzi a fémipari szakiskola felállításában.

Idé tartozik annak megemléke is, hogy az elmúlt országgyűlés az ipari munkásoknak *baleset és betegség elleni biztosításával* is behatóan foglalkozott. Kétségtelen, hogy itt is sok jogos panasz merülhet fel, amelyeket egyszerre orvosolni lehetetlenség. A felismert hibákat a gyakorlati élet kijelölte az orvoslásra s azok jóvátétele egy helyes belátásra képes kormány révén nem késhet soká.

Csak sajnálni lehet, hogy az *ipartörvénynek* minden irányban égető reformja a beállott politikai bonyodalmak miatt szintén a jövő országgyűlés feladatának maradt.

De van egy nagy kérdés, amely igen sokáig ugyszólván megközelíthetetlen ideálképpen szerepelt a magyar nemzet kulturálreklvései között. Ez az *ingyenes népoktatás* ügye. E sokáig elérhetetlennek látszó eszményt a múlt országgyűlés az erről szóló törvény megalkotásával közelünkbe hozta. Nem is volt, nem is lett volna a megelőző országgyűlésnek sürgősebb feladata, mint az e téren mutatkozó hiányok orvoslása. S hogy milyen égetők voltak a népoktatás terén fennálló bajok, ezek illusztrálására csak néhány adatra hivatkozom. A tankötelezettség elve már 1868-ban beiktatott törvényünkbe, mégis ma is, oly hosszú idő múlva, 20%-a a tanköteles gyermekeknek nem jár iskolába.

Nagyon sokan szemrehányást tesznek nekünk azért, hogy az ingyen népoktatás megalkotásával miért nem térünk rá a *népiskolák államosítására*. Kétségtelen, hogy ezt a célt kell követni, mert a népoktatás elsőrendű állami feladat, de vajjon rendelkezünk-e azon pénzügyi eszközökkel, amelyek ezen célt hamarosan megvalósíthatóvá tennék? A helyzet e tekintetben az, hogy 16.547 népiskola közül ez idő szerint csupán 2336 állami iskola van. Kétségtelen, hogy ez baj, azonban az államnak nem állottak rendelkezésére azon anyagi eszközök, amelyekkel e bajok teljes mértékben orvosolhatók lettek volna. Azonban az állami segítség utján a költségvetés idevonatkozó teherfétéleink szaporításával a fennálló hiányokat amennyire lehetett, pótolni igyekeztünk. Ugy, hogy ma már, mint említettem, 2336 állami népiskola van s 1394 községi iskola mellett 8889 felekezeti iskola részül állami segélyben, úgy, hogy ilyenképen az államnak és községnek, amely szintén állami felügyelet alatt végez tövékenységet, összesen 12.519 iskolára van közvetett vagy közvetlen befolyása. Ez mindenestre egybevág a helyes nemzeti politika érvényesítésével, mert ennek következtében a magyar tannyelvű iskolák száma 12.543-ra emelkedett. Ugy, hogy az egyéb állami kiadásainkhoz képest az a népoktatást segélyezi, vagyis az a 5.856.954 korona, amely a költségvetésbe beillesztetett, az iskolák magyarosságának gyarapításában is bőséges ellenértékre talál.

Az elmúlt országgyűlésnek azonban egyik főfeladata volt a *gazdasági, illetőleg a vám és az ezzel összefüggő kérdéseknek Ausztriával való rendezése*. A függetlenségi- és 48-as párt álláspontja e tekintetben teljesen világos. Mi a vámterület elkülönítését s az önálló nemzeti bank felállítását követeltük pártunk fennállása óta. A koalíciós többség azonban, amelyben a függ. és 48-as párt is részt vett, a vámterületet el nem különíthette, mert oly kényszer előtt állott, amelyet elhárítani nem lehetett, t. i. a külfölddel megkötött kereskedelmi szerződések, amelyek 1905-ben a kisebbségi és 1906-ban az alkotmányellenes, mert semmiféle párt által nem támogatott kormány a törvényhozás mellőzésével létesített. Ezeknek a kereskedelmi szerződéseknek, amelyek a vámközösség alapján jöttek létre, lejáratá 1917-ben következik be; addig tehát a vámközösséget megszüntetni nem lehet.

Az új kiegyezés tagadatatlannal sok tekintetben terhesebb, mint volt a Széll Kálmán és a Körber között megállapított kiegyezés. E kiegyezéshez a függetlenségi párt mégis hozzájárult, mert annak egyes intézkedéseiben és legáltalósabban alakjában, amit nagy hírű külföldi szaktekintélyek is elismernek, gazdasági önállóságunk kezdeményező lépéseit látta.

E kiegyezés más teherrel is járt, nevezetesen a *quota felemelésével*. En és Debreczen városának két képviselője a quota felemeléséhez hozzá nem járultunk, azt meg nem szavaztuk, mert oly lelkiismeretünk tiltó szavának ellen cselekedni nem tudtunk és nem akartunk. De nem akadályoztuk — meg kell vallanunk — a quota felemelését. Erre pártállásunk sérelme nélkül azért nem éreztük magunkat jogosítva, mert oly kétségtelen tekintélyektől származó nyilatkozatok vezettek bennünket és magának a kiegyezési törvénynek tartalmában oly garanciákat láttunk, amelyek minket és az egész pártot arra a feltevésre jogosítottak fel, hogy a látszólag terhes kiegyezés megkötésével és a quota felemelésének meg nem akadályozásával elérjük azt, hogy a *bankkérdés* tekintetében a nemzetnek szabadkéz biztosítatik. Ez iránt Ófelsége is megnyugtató kijelentést tett egyik kéziratában, melyet még Fejérváry Géza báróhoz intézett volt. Wekerle Sándor a koalíciós kormány elnöke pedig az 1906 ápr. 11-én tartott értekezleten még a vámkérdésre vonatkozólag is olyan kijelentést tett, hogy az önálló vámterület jogi állapotából annak tényleges megvalósítására kell áttérni, ami 1917-ben be is fog következni. De ami legfontosabb, magának a kiegyezésről szóló törvénynek zárjegyzőkönyvében tényleg tüzetes intézkedések foglaltatnak arra nézve, hogy a bank elkülönítése esetére miként kell szabályozni az Ausztria és Magyarország közti pénzforgalmat az esetleges érték-különbség kiegyenlítése végett.

Mi úgy vagyunk meggyőződve, hogy ha Magyarország a maga állami létét hosszú időre

biztosítani akarja, ebben a gazdasági kapcsolatban, amelyben most Ausztriával él és nyög, nem maradhat, mert abban a maga nemzeti érdekeit ki nem elégítheti. A közös vámterület a mezőgazdaság érdekeit egy bizonyos hatáig kétségtelenül kielégíti. De ha egy állam meg akarja hozni azokat az áldozatokat, amelyek kulturális megerősödéséhez feltétlenül szükségesek, amelyek nemzeti fennállásának feltételeit képezik, amelyek a nagyhatalmi állás és a nagyhatalmi politika eszközeinek megteremtésére szükségesek, akkor ebben az egyoldalú gazdasági helyzetben, bizonyos korlátokon belül, amely csupán csak mezőgazdasági érdekeit képes kielégíteni, meg nem maradhat, de át kell térnie az önálló vámterületre, mint az ipar és kereskedelem fejlődésének alapfeltételére. Két ily állam, melyeknek gazdasági érdekei ellentétesek, egymással ebben a kapcsolatban az egyiknek — az amugy is gyengébb félnek — elsovadása nélkül meg nem maradhat. A mi iparunk nagy arányú fejlődése a vámközösség mellett lehetetlen, mert a védvám felállításával a feljebb fejtettség viszonyok s gazdasági eszközök miatt olcsóbb osztrák iparcikknek beözönlését meg nem akadályozhatjuk. Az önálló vámterület pedig az önálló jegybank felállításával elképzelni is lehetetlenség.

Természetesen nagyon sok ellenvetést hallunk a csügedtektől, az érdekeltektől. Felhozzák, hogy nincsen elég erőnk, felni kell attól, hogy az önálló banknak nem lesz elég anyaga, felni kell attól, hogy a gyenge magyar ipar és kereskedelem nem fogja oly biztosan fizetési kötelezettségét teljesíteni, mint kívánatos volna; előhozzák, hogy a külföld bizalma velünk szemben meg fog gyengülni és ami a legfontosabb, fizetési mérlegünk a külfölddel szemben passzív.

Hát ami az anyagot illeti, az ide vonatkozó ellenvetéssel szemben e tények erejével igen könnyű harcbaszállani. Az Osztrák-Magyar bank 1908. évi működéséről kiadott jelentésből veszem a következő beszélő adatokat. Ezen évben az Osztrák-Magyar bank váltóinak 63%-a magyar volt. Ezen adat elég anyagot mutat. A bonitás és liquiditás szempontjából ugyanezen jelentésből megállapítható, hogy magyar váltó 6270 drb került óvatolásra, osztrák váltó pedig 6473 drb, ami a magyar és osztrák váltók körülből egyforna bonitására mutat. Ami pedig a liquiditást és a fizetési képességet illeti, ezen ellenvetéssel szemben rámutatok az 1907. évi katasztrofális pénzváltásra, amelyet magyar ipar és kereskedelem minden maradandó veszedelem nélkül kihevert, ami gazdasági helyzetünk állandó bajai között olyan magas foku erőkifejtés lehetőségéről tesz tanubizonyosságot, amely a magyar hitelképességnek csak becsületére válik.

Ami végül fizetési mérlegünk passzív voltát illeti, erre nézve azt tartom, hogy ez egy nem eléggé szabatosan megvizsgált kérdés. Feller Frigyes egyetemi tanár és mindenestre méltán nagy-hírű nemzetgazdaságtani és pénzügyi szaktudós véleményére szoktak hivatkozni, aki fizetési mérlegünk passzívumát 176 millióra teszi. Ide vonatkozólag nincsenek teljesen megbízható statisztikai adataink, azt azonban tudnunk kell, hogy ezen említett összegben azon mintegy 58 milliónyi összeg is benne van, amelyet a hadseregnek a quota arányában itt kell elkölteni, amely tehát a 176 millióból feltétlenül levonandó, s amely ekként a passivitást leszállítja.

De bármiként álljon is a dolog, a kérdésnek az a lényege, hogy az előállott hiányt mindig ki tudjuk egyenlíteni papírjaink által s azt a magyar gazdasági élet mindig el tudta viselni. Irántunk a jelenben is bizalma van a külföldnek, azt pedig nem hihetem, hogy ha egy állam önállólag rendezkedik be, ha ezáltal erejének példáját mutatja, hogy iránta a külföld bizalma meggyöngyül. Ellenkezőleg sok tekintélyes bel-földi és külföldi szakértő is kiutatta, hogy az önálló berendezkedés az irántunk való bizalmat fokozni fogja, minélfogva hitelünk emelkedni fog. Különben is a nemzetközi tüke érzelmi politikát nem csinál, ahol jó elhelyezést és biztos kamatozást talál, onnan nem fog visszavonulni; s biztos vagyok affelől, hogy miután az osztrák tüke sehol a világon nem található olyan jó elhelyezésre, mint nálunk, még ha átmenetileg kellemetlenkedik is, akkor előbb-hozzánk minél nagyobb mérvű behoasztatást nyerjen, mert saját érdekei miatt kénytelen lesz

Egyébiránt pedig az ugynevezett fizetési mérleg passivum volt éppen nem megdöntetlenül argumentum az önálló bank ellen. Ezt legfényesebben igazolja Olaszország példája, amely még nem is olyan régen ugyancsak passzív volt, de attól a maga nem is egy, hanem több önálló jegybankja mellett csakhamar újabb és addig soha sem tapasztalt gazdasági felvirágzásnak indult.

A fizetési passivitásnak kiegyenlítésére különbözőben — mint már említém is — különböző papírosaink szolgálnak. A járadék iránti bizalom csökkenése, ha egy állam pénzügyeit úgy szervezi, hogy készfizető bankot állít fel s így az ország hitelügyét alaposabban és biztosabban tudja ellátni, bizonyára nem fog bekövetkezni. A részvények külföldön való elhelyezésére nézve éppen az 1907. évi pénzválság idején azt tapasztaltuk, hogy azok nem jöttek vissza hozzánk, mert tisztességes osztalékot hoztak azon szomorú viszonyok között is. A helyi érdekű vasutak címletei megint oly természetűek, hogy azok a külföldi nagy pénzeszték által lekötve és tovább adva vannak s azok máról holnapra hozzánk vissza nem jöhetnek éppen ezen oknál fogva sem. Epen így azokat a zálogleveleket sem igen küldözgetik vissza, amelyek 4¹/₂%-ot hoznak.

Hogy valamelyes áldozatot mégis hozunk kell, az kétségtelen. De ezzel szemben hivatkozom arra s állítástom illusztrálom a németalföldi és különösen északamerikai és angol szabadságharcokkal, hogy más államok nemcsak anyagi, de véráldozatokat is főven hoztak, hogy megmutassák, miként lehet a gazdasági függetlenség kivívásának az állami önállóságot elérni és biztosítani.

A 67-es pártoknak ezen a mostanihoz hasonló merev idegenkedésével az önálló bankkal szemben a multban nem találkoztunk. Ide vonatkozólag hivatkozom Kerkapoly Károlynak az önálló bankkérdésben elfoglalt álláspontjára; de különösen Széll Kálmánnak 1875 július 14-én, az akkori banktárgyalások alkalmával az osztrák pénzügyminiszterhez írt jegyzékére, amelyben a többek közt azt mondja, hogy „a jogos igényeknek csak egy önálló magyar nemzeti bank felelhet meg, amelynek székhelye és igazgatósága az országban van s amely erejét egészen és kizárólag ennek az országnak szenteli”.

De még sokkal előbb felvetette Dessewfy Emil gróf, az abszolút időkben is egy magyar bank felállításának szükségét s azt az akkori osztrák birodalmi pénzügyminiszter, Bruck báró el is fogadta s megvalósulása csak azon mult, hogy az Osztrák Nemzeti Bank akkori szabálya 1866-ig biztosítva volt. De ez az egy adat is bizonyítja, hogy a bank elkülönítésével járó állítólagos veszedelmek az osztrák érdeklőkörök kérelmetlen pénzügyi és gazdasági támadására okot nem szolgáltathatnak.

És különben is mi készek voltunk a kartell-bank formájában kínálkozó megoldásra is, amivel szemben tapasztalt osztrák ellentállás kétségtelenül sokkal inkább politikai, mint gazdasági okokra vezethető vissza.

Bármiként legyen is, azonban annyi bizonyos, hogy ebben az állapotban jövendők kockázatát nélkül nem maradhatunk. Egy pillantás népesedési viszonyainkra minden elfogulatlan gondolkodásu embert meggyőzhet állításom igazságáról. Magyarországon a születések arányszáma, dacára annak, hogy a 80-as évek 44 ezrelékes átlagukról 1908-ig 36 egész 1 tizedre csökkent, még mindig elég kedvezőnek mondható, annál is inkább, mert viszont a halálozási arányszám ugyanezen idő alatt 32 egész 6 tizedről 24 egész 8 tizedre javult. És ennek dacára, tisztelt polgártársaim, Magyarország az az állam, amelyben a népsűrűség arányszáma annyira kedvezőtlen, hogy egy négyszög kilométerre átlag mindössze 64 lakó esik!

Ennek a szomorú állapotnak nem lehet más oka, mint az a rettenetes vérvészesség, amit a kivándorlás átka miatt kell elszennednünk. Hogy ez az országos csapás milyen mérvet öltött, szomorúan mutatja az Amerikába váltott utlevelek száma, amely 1899-ben 33,941 volt, de 1907-ben már 207,058-ra rugott, tehát — kimondani is szörnyűség — hatszoros emelkedést mutat. Még lesújtóbb, szinte végzetes annak a megállapítása, hogy

például az 1907. évi 222,258 főnyi nem éppen kedvezőtlen természetes népszaporodásnak több mint 87 százalékát felemésztette a kivándorlás. És hogy a sötét kép teljes legyen, annak a bizonyítására, hogy a fejletlen iparu Magyarország nem tud többé népének munkát és kenyeret adni, rá kell mutatnom arra a szinte kétségbeejtő tényre, hogy a kivándorlók több mint 65 százaléka 20 és 40 éves életkor között van, tehát olyan munkabíró ember, akinek a kezébe a munkanélküliség adott vándorbotot!

Aki nemzete sorsát igazán szíven viseli és a hazaszeretetet nem csak az ajkán hordozza, nem kételkedhet ezek után az ipart és munkát teremtő gazdasági önállóság és az annak időszert is legelső feltételét képező önálló bank kiküzdésének elengedhetetlen szükségében.

A bankkérdés és általában a gazdasági önállóság ügyében lábra kapott tévtanok gyökeres megváltoztatására azonban a fejedelmi akarat helytelen tulsúlyával szemben a parlamentnek mai összeállításában nincs meg a kellő ereje.

És itt kell rátérnem a mult országgyűlés ama nagy bünére, hogy nem váltotta be kötelezettségét és bár a király hozzájárulása előre biztosítva volt, nem valósította meg a választási reformot.

Mert az egyetemes nemzet egész erejétől lehet csak remélni és akarni, hogy a királyi hatalom birodalmi és családi célokot követő politikájával szemben megtaláljuk azon eszközöket, amelyekkel veszedelmeit ellensúlyozni lehet.

A függetlenségi és 48-as párt tudta is mindig és most is tudja kötelességét. Rámutatok a pártnak 1872-ben az akkor tárgyalt reakciós választási törvényjavaslattal szemben előterjesztett határozati javaslatára, amelyet a pártnak minden akkori tagja aláírt, amelyben már akkor követelték az általános választójogot s a titkos szavazást. A legutóbbi megnyilatkozásai közül az 1901-iki választási manifesztumára hivatkozom, amelyben benne van az általános választói jog s benne van, mint ennek védelme, az, hogy ne lehessen többé lélekvásárlással szavazatokat gyűjteni: a titkos szavazás. E törekvéshez ma is hű maradt a függetlenségi és 48-as párt.

Daczára ennek, vagy talán éppen ezért, irtó háboru készül ellene. Sokféle csatakiáltás hangzik az ellenség táborából. Mikor azt mondják, hogy mi jelszavas politikát folytatunk, ugyanakkor ellenfeleink maguk is egy jelszó hatása alatt szállanak sikra. Azt mondják, hogy a 67-es és 48-as közötti ellentét jogosultsága megszűnt, hogy mikor a koalícióban résztvettünk és a kormányzást átvettük, feladtuk a függetlenségi programot. Hát ez nem igaz! Aki emlékezik arra, hogy 1906-ban ezen a helyen mit mondtunk, megállapíthatja, hogy mi azon rövid időre, amelyre az 1906. évi országgyűlés élete szánva volt, vállalkoztunk a kormányzásra s hogy az alkotmányos rendet helyreállítsuk s hogy helyreálljon — aminek szükségét, mert velünk szemben hangoztatják olyan nagy hadi lármával — a király és a nemzet közti béke, vállalkoztunk az átmeneti teendők elintézésére, azon legfőbb feltétel alatt, hogy ezen országgyűlésnek legfontosabb és legszükségesebb feladata a választói reform megalkotása leend. Ebben a reményünkben azonban csalódtunk. Csalódtunk a koalícióban s csalódtunk annak 67-es pártjában. Mert mikor az idevonatkozó törvényjavaslat előterjesztett, azt láttuk, hogy az nem az általános és egyenlő választói jognak megvalósítása, hanem meghamisítása. Eppen ezért mi ezt a javaslatot soha semmi szín alatt meg nem szavaztuk volna, aminek tudatában azt a kormány tárgyalás alá sem bocsátotta.

Az én meggyőződésem szerint az a párt van hivatva és kötelezve a tiszta demokrata választói jogi reform megalakítására, amelyik azt kezdettől fogva követte s amelyik most is csak az általános egyenlő és titkos szavazati jogban látja a nemzeti törekvések legerősebb jogban látja. Hiábavaló ellenvetés éppen a nemfegyveret. Hiábavaló ellenvetés éppen a nemzeti szempontokra való hivatkozás. Mindenek előtt a legelső nemzeti szempont az, hogy a nemzet akarata érvényesülhessen. A census fenntartása akármilyen formában vagy akármilyen mértékben is csak azok akaratának szerez képméretet, akik a censussal megszábot feltételnek megfelelnek: az egész nemzet képviselőinek megfelelően: az egész nemzet képviselőitől census mellett beszélni fallacia. De a va-

gyoni census meg éppen a nemzetiségeknek, a magyarságra leginkább veszélyeztetett helyeken, a románlakta vidékeken — legyen bár rossz proféta, — a legnagyobb mértékben fenyegeti éppen a magyarság befolyását. Fajdalom, ezeken a helyeken a magyarság gazdasági hanyatlása annyira szembetűnő és oly rohamos, hogy — ha ezt a romlást tovább is tétlenül nézzük, — nem sok idő múlva csak kevés ilyen kerületben maradna annyi magyar választó, aki még a leszállított census mértékét is jelentékeny számban megüthetné.

A vagyoni census leszállításában különben a fokozatos kiterjesztés üdvösségét hirdetik az általános szavazati jog ellenségei. Ennek a fokozatosságnak igenis helye lett volna a minden fejlesztés nélkül elmúlt hosszú évtizedeken át. De ma már azzal elkéstem, mert senki sem kételkedhet többé abban, hogy a magyar nép jogtalan millióit immár csak a jogok teljességével lehet megnyugtatni és csak így lehet a nemzeti törekvések megerősödő táborát diadalra vezetni.

Azt viszont ne higye rólunk senki, hogy mi a magyar állam nemzeti jellegét veszélyeztetni akarnók. A reform részleteiben elég korrektívum áll majd rendelkezésünkre, amelylyel mindnyájunk feltett kincsét, a magyar állam magyarságát minden támadás ellen meg tudjuk védelmezni. A függetlenségi és 48-as párttól senki se féltse ennek az országnak a magyarságát!

Mi azonban azt akarjuk az általános választói jog segítségével elérni, hogy Magyarország ne legyen többé a látszatok hazája. Nem akarjuk, hogy a szabadnak mondott magyar állam élete egy tágkörű belügyi önkormányzattá süllyedjen s megakarjuk neki szerezni lépésről lépésre folytatott kitartó küzdelemmel a teljes államiság összes követelményeit. Nem jelent ez sem felforgatást, sem a közjogi elvek meddő és egyoldalú vitatását. Hiszen éppen most is első sorban a gazdasági önállóság kivívásáért harcolunk.

A függetlenségi párt életszükség a nem független magyar állam törvényhozásában s nem veszedelem, amint azt éppen ebben a teremben a közjogi lemondásnak egyik jeles szónoka a mult vasárnap hirdette. Avagy meghalt már végképen az összbiradalmi eszme és csak arra jó a törvényhozás megkérdése nélkül annak-tált Boszniában fenyegető trialismus veszedelme, hogy éppen mi velünk szemben lehessen arra hivatkozni? És egy többségre törekvő jóhiszemű 67-es politikusként szabad a függetlenségi párt létjogát kétségbe vonni, becsületes politikáját meggyanusítani? Hát olyan bizonyosak abban, hogy ha többségre jutnának is, a nemzetnek kivívhatnának valaha valamit, ha a függetlenségi pártot sikerülne megsemmisíteniük?!

A ránk szórt gyanúsítások között nem utolsó az a most is világgá kürtölt rágalom, hogy mi hatalmi érdekből kerestük a 67-esekkel való együttműködést. Ezzel szemben csak arra hivatkozom, hogy ha együttműködni egyáltalán akartunk volna, akkor most is mi volnánk hatalmon. Hiszem, hogy a hazugságok szövevényét az önök tiszta látása és ítélőképesége szét fogja tépni, s itt Debreczenben senkinek a lelkében nem fognak azok hitellel találni. Így áll az 1848 és 1867 közötti ellentétek megszűnése!

Sokan hirdetik az új alakulás szükségét a szabadelvűség jelszavával. Ismerjük annak a pártnak szabadelvűségét, amely ismét felbrevén, a nemzeti munkapártnak legnagyobb részét képezi. E pártnak a szabadelvűség megítélhető annak négy évtizedes multjából. Tudjuk, hogy ez a szabadelvűség a laissez faire elvének könyörtelen érvényesítésében merült ki, amelyben a gyengék nem találtak meg a védelmet az őket kizsákmányoló erősek ellen. A mi szabadelvűségünk az olyan jogegyenlőség, melynél fogva gazdasági téren is igyekezünk a szegények és erősek közti ellentéteket az előbbieket megvédelmezésével kiegyenlíteni s a gyengéket megoltalmazni igyekezzünk a kizsákmányolással szemben. Ez az igazi szabadelvűség és nem az olyan politika, amely a szabadelvűségi párt uralma alatt még csupán a felekezeti toleranciában mutatkozott. A mi szabadelvűségünk az embereket egyenlőnek tekinti, minél fogva mindenkit emberi jogaiba kívánunk helyezni. Hogyan lehetne igazán szabadelvű az a párt, amely a szabadelvűség sarkpontját képező választói jog kérdésében nem tud egy értelemre

jutni. Hiszen legutóbb is a kormány egyik tagja, Hieronymi Károly a főrendiházban Károlyi Mihály gróf interpellációjára azt válaszolta, hogy a kormány keze e tekintetben nincsen megkötve s a kormány nem is engedi, hogy keze a választói reformra nézve bármely irányban megköttesse.

Valamint ebben a kérdésben, ugy máshol sincs a kormánynak és pártjának tiszta programja. *Katonai téren* újból a honvéd tüzérség gondolatával akarnak port hinteni a nemzet szemébe. Milyen egyszerű pedig ez a kérdés! Tudjuk, hogy a honvédségnek a közös hadsereg csapataival kell együtt operálni, vagyis együttműködés esetén beosztatik a közös hadsereg hadtesteibe és ennek megfelelőleg hozzá beosztatik az illető hadosztály tüzérezred a közös hadsereg tüzérségéből. Tessék azokat a tüzérsapatokat állandóan beosztani a honvédséghez, tessék annak magyar vezényleti nyelvet adni és meg van a magyar honvéd tüzérség. Könnyű belátni, hogy a honvéd tüzérség gondolatának lancirozásával akarják előkészíteni a létszámemlést.

A nemzetnek ez a minden megmaradt erejét fenyegető megterhelését mi mindedig szerencsésen megakadályoztuk. Most ránk fogják, hogy ezáltal a nevezetes 9-es bizottsági munkálattal teljes megvalósulását is lehetetlenné tettük. Holott ellenkezőleg úgy áll a dolog, hogy ami ebben a munkában értékkel bír, az éppen a mi küzdelmünk eredménye. De semmi esetre sem lehet az állandóan fenntartott létszámemlést követelésének ellenértéke már csak azért sem, mert a nemzet jogait a felségjogok javára csorbítaná.

Ez a kormány nem a fejlődés, hanem a visszaesés politikáját akarja folytatni. A munkaképesség jelszavával *feloszlatta az országgyűlést*, a törvény rendelkezései ellenére költségvetés nélkül és a zárószámadások megvizsgálása nélkül. S a miniszterelnök egy lehetetlen jogfosztó törvényt magyarázatot erőszakol eljárásának mentéséül. A törvénynek a miniszterelnök által eszközölt magyarázatát a felizgatott szenvedelmek közepette némely magukról megfélekedezett képviselők nyugodtan elűzni nem tudták, hanem mint ismeretes, a megtorlásképen olyan tettekbe ragadtatták magokat, amelyeket mi nem helyeseltünk s amivel szemben a függetlenségi és 48-as párt elítélő szavát mindjárt az ülést követő legelső értekezleten felemelte. Kapóra jött ez a szomorú helyzet. Az óta azt akarják ránk olvasni, hogy ez a mi pártunk ténye volt, amely pedig mindjárt a legelső alkalommal kimondta helytelenítő ítéletét. Komoly, történelmi, tisztességes mult és a nemzet jövőjéért harcoló párttal szemben a meggyanusításnak ilyen mérgezett legyvereit hárcha vinni, nem sokkal kisebb mértékben hívja ki maga ellen az elfogulatlan igazságszeretetet kárhözvontó ítéletét.

Ez a kormány, amely az országgyűlésnek feloszlátását hozta javaslatba, a fennálló törvények megsértésén kívül egyáltalán vételt azon irány ellen is, amelyet az alkotmányosság parancsaiából kiküszöbölni nem lehet, vételt a *politikai etika* követelményei ellen. Mert hiszen első sorban a királynak is be kell váltani ígéreteit, azokat is, amelyet az őt megillető jogok a gyakorlása közben a kormány kinevezésével tesz a nemzetnek. Addig ezt az országgyűlést nem lett volna szabad feloszlátani, míg legfőbb kötelességét meg nem valósítja, vagyis amíg a választói reformnak kérdését a jogegyenlőség megvalósításával meg nem oldja.

Ezeket kellett elmondanom az elmúlt országgyűlés történetéből. Ezekben már biztos irányt láthatnak t. polgártársaim arra nézve, hogy ha bizalmukat elnyerni szerencsém lesz, milyen elvek szerint kívánom munkásságomat folytatni. Az elmondottakban tehát nagyrészt *programom* is benne foglaltatik.

Szociális tartam, vagyis népjóléti politikát akarunk csinálni, mert hiába valósítjuk meg az általános és egyenlő választójog reformját, az annak alapján kifejtendő parlamenti munkához megfelelő tartalmat nem öntünk, ha az épen azoknak érdekét nem elégíti ki, kik szociális szempontból kívánják annak megvalósítását.

A *közegészségügyet* akarjuk javítani, hogy népesedési viszonyainak minél jobbak legyenek. Kívánjuk, hogy a munkás hathatós védelemre találjon, úgy, hogy a munkaadók jogos érdekei

is megtalálják oltalmukat. Reformálni akarjuk a *baleset és betegségélyezésről* szóló törvényjavaslatot úgy, hogy a felmerült ellentétek megnyugtatót és kiegyenlített nyerjenek. Be akarjuk hozni azon intézményt, melynek behozatala nélkül helyes szociális politikáról beszélni sem lehet, az *agykori biztosítást*, hogy a munkaképtelen korra minden munkában megaggott fia e hazának a megélhetés gyötrő gondolai ellen ségedelemre találjon, öreg kor mindenki részére biztosítottassék.

A *birtokpolitika* terén szakítani kívánunk azon irányzattal, amely görcsösen ragaszkodik a hitbizományok és kötött birtokok érintettségéhez. Legalább egyelőre törvénnyel lehetne kötelezni arra a nagybirtokosokat, hogy bérleteiket úgy irányítsák, hogy a föld és munka után áhító száz meg százezer magyar ne legyen kénytelen vándorbotot ragadni, hanem itt maradjon s a hazának hű polgára lehessen. Helyes telepítési törvény és a paraszt-birtok intézmények megalkotásával óhajtanánk földmives népünk égető baját segíteni.

Ennél a pontnál érinteni kell azt a programot, amelyet legközelebb az agrarius elnevezés alatt csoportosuló különböző pártállású politikusok közreszorítottak. Megelégedéssel állapíthatom meg, hogy azok között, akik ezt a programot aláírták, annak a függetlenségi és 48-as pártnak — amelyhez nekem tartozni szerencsém van — egyetlen tagja sincsen. Nem azért örvendetes ez, t. polgártársaim, mintha annak a programnak minden egyes pontja elítélendő volna. De örvendetes azért, mert a függetlenségi és 48-as párt tagjai ezen maguktartásáról is bizonyosságot szolgáltatottak arról, hogy az osztályérdek egyoldalú istápolását nem helyeslik, hanem a 48-iki nagy átalakulás hagyományaihoz hiven az összes termelési ágak érdekeinek egyenletes gondozását akarjuk munkálni úgy, amint azt mindig büszkén hirdetem Debrecen ama törzsköcs polgáraitól, akik bár jelentékeny részben mezőgazdasággal foglalkoznak, de a maguk érdekeinek védelmében soha más kereső osztályok ellen harcra nem szállottak.

A függetlenségi és 48-as párt politikája is mindig arra irányult, hogy a különböző osztályok minden jogos kívánsága fejleszthető legyen. Így különösen hangsúlyoznom kell, hogy pártunk, mint a multban, a jövőben is a törvényhozás legsürgősebb feladataul fogja tekinteni a *tisztviselők szolgálati pragmatikájának* megalkotását. És ezt különösen nyomatékkal kell kiemelnem épen most, mikor a kormány határozottan számít arra, hogy ezen osztályt kényszeríteni és befolyásolni fogja a pártja melletti állásfoglalásra.

Igazságügyi téren a megkezdett alkotásokat kívánjuk folytatni. Helyet kell szorítanunk a büntető törvény általános revíziójának; a polgári perrendtartásnak valahára meg kell alkotni, hogy a szegény nép peres ügyei gyors elintézését nyerjenek. Gyökeres javításra szorul az ügyvédi rendtartás, a jövedéki büntető eljárás, hogy a kincstári érdekek oltalma címén a nép ne legyen kitéve jogtalan zaklatásnak. A törvényhozás elé kell kerülnie a befejezéséhez közeledő magánjogi codificatióknak és nem lehet soká halasztani a csődtörvény hibáinak orvoslását sem. *Katonai téren* programunkat fenntartjuk s minden erőnkkel arra igyekeznünk fordítani, hogy a nemzet jogos vágyait lépésről lépésre közelebb vigyük a megvalósuláshoz. Sok kérdés van itt, amelyek azonban halaszthatatlan orvoslásra szorulnak.

A *családi kedvezmények* kérdése elsőrendű fontossága. Már a delegációban, amikor a közös hadsereg költségvetését tárgyaltuk, megpendítettem azt az eszmét, hogy barátokozzék meg a közös hadügyminiszter azon gondolattal, amelynek megvalósítása természetesen a magyar törvényhozás elé tartozik, hogy a mostani nagyon szűkebbül és fogyatékos rendelkezései a véderőtörvénynek sürgősen kiegészítésre találjanak, hogy megszüntessenek azok a kirívó igazságtalanságok, amelyek miatt a legmértánylandóbb esetekben sincs meg reá a törvényes mód. hogy a véderőtörvény 34. §-ában meghatározott esetekben kívül a keresetképtelenné vált családapa megtarthassa katonaköteles fiát a produktív munkának. A meglévő hiányokat a véderőtörvény novelláris uton való módosításával kellett volna orvosolni; sajnos, hogy a bekövetkezett zavarok ezt lehetetlenné tették. — De

sürgetésünknek mégis volt valami eredménye. *Az aratási szabadságolás* elvét a hadvezetőség magáévá tette s a földmiveléssel foglalkozó katonák tényleg — mint tudjuk — az aratás idejére 8 heti szabadságot kapnak.

A gyakorlati feladatok körében azonban, ha valóban szabadelvű nemzeti politikát akarunk folytatni, nem szabad megfélekednünk az egyházi téren való jogegyenlőségről sem. *Az 1848. évi XX. t.-c. megvalósítása* nem késhetik tovább. De ez ne legyen olyan, hogy bármely csekély mértékben is megmaradjon a felekezetek irigysége és féltékenysége, amely főként abból származott, hogy az egyiket jobban látja el az állam, mint a másikat s hogy jogos igényeinek kielégítését alamizsnaképpen kelljen kérnie s a részben megkapja, ilyenként elfogadnia. A felekezeteket függetleníteni kell a mindenkori kormányok kortes-kegyelmétől. Törvényt kell alkotni arról, hogy ennek az országnak minden bevett egyháza egyforma elvek szerint részesüljön az állam támogatásában, amit feltétlenül meg is érdemelnek, mert hiszen valamennyien állami feladatokat is teljesítenek. Ha az államnak csak egyetlen felekezete is kimaradna az államnak ezen felekezeti tevékenységéből, felekezeti jogegyenlőségről beszélni üres hivalkodás lenne.

A népoktatás reformját már érintettem s kulturpolitikánk fejlesztésének kérdésénél meg kell immár emlékeznem legfőbb oktatásunk ügyéről is, illetőleg városunk legégetőbb kérdése, *az egyetemek elhelyezéséről* is. Ellenfeleink itt, Debrecenben ezt a nagy kérdést is kortes-háboruba viszik ellenünk. Hallom, hogy az én kerületemben olyan jelölről beszélnek, akinek hivatali állásánál fogva állítólag módjában lesz, hogy ezt a kérdést a megoldáshoz eljuttassa. Én legelőször is azt állapítom meg, hogy az országos politikában a helyi érdekeknek felülkerekedni nem lehet és nem szabad. Nem is hiszem, hogy Debrecen város polgárai bármely kérdés miatt országos politikai meggyőződésükről lemondanának. Különben is a debreceni egyetem kérdése nem helyi érdek; országos érdek az, hogy Debrecenben egyetem legyen. Mert ha az egyetem kérdését a törvényhozás a megoldáshoz juttatja, akkor csak oly központokat választhat az egyetemek elhelyezésére, ahol az arra való kulturális hagyományok évszázadok óta megvannak, ahol az áldozatkészség olyan mérvben nyilvánul meg, hogy az állam pénzügyi erejét minél kisebb mértékben kell igénybe venni. Hol volnának meg másutt inkább mind-ezek a feltételek, mint az iskolák virágzó városában, a magyar kultúra egyik gócpontjában, a mi szeretett városunkban, Debrecenben? Az egyetem kérdése természetesen azonnal megoldáshoz jut, amint a politikai viszonyok megnyugtatót találnak. Mert lehetetlen, hogy a 13.276 felsőbb intézeti hallgató közül 6726 a budapesti és 2120 a kolozsvári egyetemet látogassa.

Tarthatatlan állapotok ezek s a tanszabadsággal üzőtt visszaélések mellett az egyetemi oktatás decentralizációjának halogatása kulturánknak előbb-utóbb egyik legnagyobb veszedelemre lesz. Ez így nem maradhat. Velem szemben azonban ezt a kérdést harcra vinni nem is méltó dolog.

A hivalkodásról engem nem ismernek, de azt sokan tudják, hogy mióta ez a kérdés újabban aktuális lett, már a milleniumi ünnepet megelőzőleg, csekély magam voltam, ki társadalmi és kulturális körökben azt az indítványt tettem, hogy Magyarország ezredéves fennállását Debrecen az egyetem létesítésére szánt nagy összegű áldozat meghozatalával ünnepelje meg. Később is mindent elkövettem, hogy ezt a kérdést a megoldás felé előbbre vigyem. Az országgyűlésen én voltam, aki képviselő-társaimnak hozzájárulásával a debreceni egyetem ügyét szóvá tettem, a Ház tagjai legnagyobb részének meleg támogatása mellett. Kijelentem ezuttal is, hogy akár képviselői minőségemben, akár azon kívül, ha megbízásukat elnyerni szerencsém nem lenne is, utolsó lehellietemig hű maradok kötelességemhez, hiszen én is Debrecen hű fia vagyok, lehetetlen tehát elképzelni is, hogy akár elejtem, akár mindent el ne kövessek mindnyájunk közös, nagy eszményének érdekében.

Végezetül, t. polgártársaim, talán itt kell röviden megemlékeznem a városi politika kérdéséről. Én azt tartom, hogy az állam akkor

fog igazi nemzeti politikát követni, ha a városok nagyszabású fejlesztését felveszi elsőrendű feladatai közé. A városok ma oly felesleges kormányzati gyámkodás alatt állanak, hogy ezt méltán lehet nevezni az önkormányzat megromlásának. Legvitálisabb és legsürgősebb ügyeiről nem vihetik előbbre, ha az ő érdekeikért nem melegező vagy esetleg, mondjuk, ellenséges nem melegező államférfi ül a belügyminiszteri székben. Nem állítom, hogy gróf Andrássy Gyula Debrecennel szemben ellenséges indulattal viselkedett, de azt tudom és állíthatom, hogy Debrecen városának számos sürgős és fontos ügye évekig elintézetlenül hevert a belügyminiszteriumban.

Debrecen város képviselői ismerték és teljesítették kötelességüket. Dobra nem ütötték, hogy mit tettek, de illetékes tényezők tudják és ha kell, bizonyításukat remélhetőleg nem fogják megtagadni, hogy a város érdekeinek képviselői részéről elhanyagolva sohasem voltak.

Visszatérek azon nézetemre, hogy az önkormányzat terén a kormány felülvizsgálati jogát kell a szükséges mértékre korlátozni. Nincs arra semmi szükség, hogy a városok egyes, igen fontos belső ügyeiben a kormány esetleg évekig tartó fontolgatása után lehessen valami eredményt elérni.

A városok megrongált vagyoni helyzete sürgős javításra szorul.

Az állami feladatok teljesítéséért megfelelő dotációban kell részesülniök.

Kívánom, hogy erre nézve mielőbb törvény alkottassék. A városok költségvetési hiánya 1903-ban már 16.415.532 koronára rugott. Az állam megfelelő hozzájárulásának törvényhozási biztosítása veszedelem nélkül soká nem késztetik.

A külföld művelt államai közül Anglia 27.750.000 koronát fordít a városok évi segélyezésére. Franciaország az iparadó 8, Belgium a postajövedelem 40, a kávé-vám 75, a bor- és szesz-vám 34 százalékát, Poroszország az állat- és gabonavám jövedelméből 15 millió márkán felüli összeget fordít a városoknak csak közvetlen támogatására.

Nálunk ellenkezőleg az a tapasztalat, hogy azokat az intézményeket sem engedi meg vagy legalább is késlelteti az állam rövidlátása, amellyel a városok a saját erejükből akarnának magukon segíteni, mint a községi takarékpénztárakat, amelyek külföldön évről-évre szaporodnak, — míg hazánkban mindaddig összesen tizenöt ilyen intézetet lehetett felállítani.

Megadandó volna a városok kisajátítási joga ott, ahol a fejlődés egyéb feltételei már megvannak, hogy a város építési célokat szolgáló eme nagy kedvezményt a nemzeti erő eme éltető tényezői egyaránt élvezhessék.

Hiszen semmi sem bizonyítja jobban a városok nagy nemzeti jelentőségét, mint az az öröndetes tény, hogy a városok fejlődésével lépést tart azok magyar jellegének emelkedése is. Csak Pozsony, Temesvár, Ujvidék példájára kell rámutatni, hogy tisztán lássuk, mikép az állam gondjának a városokra való kiterjesztésével a nemzeti nagyság és orogyújtás műven fogunk dolgozni.

Ilyen nemzeti munkát és ilyen „jelszavas” politikát kívánok én folytatni, t. polgártársaim és ezek ama főbb irányelvek, amelyek engem vezetni fognak, ha bizalmukat ismét elnyerni szerencsém lesz.

Hogy ezek közül mit és milyen sorrendben lehet megvalósítani, azt ki tudná ma megmondani? Én csak arra kérem önöket, higgyék el nekem, hogy a csüggedés, az ingadozás süpedékébe nem tévedek soha, hanem önök előtt vallott programom megvalósításáért mindent meg fogok tenni, ami egy meggyőződéshez hű politikusi erejétől kimerik. A következettség vádjá, az ingadozás szemrehányása engem nem érhet. Sem hatalom, sem anyagi előnyök vágya nem csalogatta lelkem soha. Most is elmondhatom, amit első beszámolóim alkalmával is elmondtam, hogy szegény ember maradtam, de teljes politikai és erkölcsi tisztaságban adom vissza az önök kezébe képviselői megbízatomat.

Ha tehát azt hiszik Önök, tisztelt polgártársaim, hogy bennem továbbra is megbízhatnak, vegyék fel a küzdelmet újból együtt s így boldog és büszke leszek, ha mint Debrecennek,

az én szeretett szülővárosomnak egyik képviselője, ezentul is homokhordó napszámosa maradhatok a szabad és erős Magyarország templomának. (Hosszantartó általános eljenzés és taps.)

Viharos eljenzés hangja töltötte be a termet. A népszerű képviselőt percek át lelkesen tapsolták s eljeneztek.

Az ünneplő zaj lecsillapultával Somogyi Pál elnök Csanak János képviselőnek adta át a szót, akinek beszéde így hangzik:

Csanak János: T. választópolgárság! A hála és köszönet szavaival kezdem én is beszédemet, amikor, mint Debrecen város III. kerületének országgyűlési képviselője, kötelességemhez híven megjelentem önök előtt, hogy megtartsam beszámoló beszédemet. Engedjék meg azonban, hogy kijelentsem, hogy ezen rövid politikai működés alatt beszámolni, sajnos, nagyon kevés dologról tudok. Őszinte örömmre szolgálna, ha a törvényeknek egész légióit sorolhatnám fel, amelyek Magyarország előrehaladását célozták volna. Sajnos azonban, hogy éppen a legutolsó évben, amely alatt szerencsés lehettem volna az országházban az önök bizalmából, mint képviselő működni, sajnos, hogy éppen ezen idő alatt az országgyűlés tulajdonképpen szünetelt. Szünetelt, még pedig azon okból, hogy a bécsi körök jónak látták úgy rendelkezni a magyar parlamentarizmus ellen, hogy ez idő alatt egymást érték az elnapolások, kormány felmentések, ismét megbízások. Ez alatt csak megbénított munkásságot fejtett ki az országgyűlés.

Az önálló bank kérdésében nekem az a szerény véleményem, hogy addig, míg az a hatalom és az a nagy függetlenségi tábor a maga imponáló erejével együtt gondolkodott, addig én a bank kérdését nem féltettem. Mert kizártnak tartom, hogy ha ez a tábor a maga érdekének tudatában követelte volna és a végletekig küzdött volna annak megvalósítása érdekében, az én meggyőződésem szerint feltétlenül eredményt ért volna el. Azonban bekövetkezett a sajnálatos kettészakadás.

A legújabbban odavetett vádak közül kiemelendőnek tartom, hogy a bank kérdésében a mi pártunkat vádolják meg azzal, hogy idő előtt felszínre vetette a bankkérdést és ezáltal megbontotta a helyzetet. Ugyancsak a bank ellenesei eddig mindig azt hangoztatták, hogy nincsen elég idő a kellő előkészítésre, 1911-re ezért nem állítható fel a bank. Azt hiszem, hogy ez a vád amilyen alaptalan, ép olyan igazságtalan.

Szintén az újabb vádak közé tartozik az, hogy amikor a volt függetlenségi miniszterek és első sorban Kossuth Ferenc hónapokig azon munkálkodtak, hogy az önálló bank érdekében a király előtt megjelenjen, őt annak elfogadására bírják, most azt hangoztatják, hogy a királynak ebben a pillanatban legyőzhetetlen aggodalmi vannak a bankkérdésben annak felállítására nézve. Azt kérdelem én, hogy nem lett volna-e kötelesség akkor egy más pillanatot megvárni, amikor talán más hangulatban lett volna a király és talán valamelyes eredményt elérni lehetett volna. Én azt hiszem, hogy ezen a gyűlésen senki sem tarthatja jogosnak, hogy a király pillanatnyi aggodalmát állítsuk oda, amely miatt ebben a kérdésben előbbre nem haladunk.

Vádolnak bennünket azzal is, hogyha mi ezen kérdés mellett áthatatosan kitarunk, forradalom fog bekövetkezni, forradalomba sodorjuk a nemzetet. Én azt hiszem, hogy ez egyáltalán nem állhat meg, mert alkotmányos eszakkal szintén érhetünk el nagy eredményeket. Elitéljük a lemondást azok, kik ellenünk beszélnek. Én ezáltal a kijelentés által tulajdonképpen a függetlenségi és 48-as párt magatartásának igazolását látom.

Tisztelt választópolgárság! Tekintettel arra, hogy az előttem szóló képviselőtársam a legkiemelendőbb és a legrészletesebben ismertette önök előtt a helyzetet és minthogy azt látom, hogy az idő előrehaladottságára tekintettel némi türelmetlenkedés is látható, rövid leszek.

És most tulajdonképpen át kellene tennem a politikai kötelezettségem másik részére: programbeszédem megtartására. Tisztelt Uram! Azon idő óta, mikor a kerületi nagy választmánynak bizalmából én újra jelölttettem, oly körülmények jöttek közbe, amelyek nekem egy-

nesen kötelességemmé teszik, hogy a programbeszéd megtartásától tartózkodjam. Kijelentem, hogy a függetlenségi pártnak, a 48-as eszmék letéteményesének, törhetetlen hive, a függetlenségi eszméknek továbbra is, míg élek, rendíthetetlen és kitartó hive leszek. A függetlenségi pártot soha el nem hagyom s életem minden percét szent eszménk diadalának fogom áldozni. Ajánlom magam szíves jóindulatukba.

Ismét felzúgott az eljenzés vihara. Somogyi elnök ezután kérdést intézett a választókhöz, vajjon nem óhajtanák-e, hogy az idő előrehaladottságára való tekintettel Tüdös János dr. egy későbbi, de közelebbi időben jelenjen meg előttük? Miután a közhangulat ily irányban nyilatkozott meg, az elnök határozatilag kimondta, hogy dr. Tüdös János egy más alkalommal fog beszámoló s programbeszédet tartani.

Ezzel a lelkes lefolyású népgyűlés véget ért.

— márc. 29.

Papp Elek jelölése. A nádudvari választókerület függetlenségi és 48-as pártjának 200-as nagyválasztmánya husvét másodnapján tartotta meg képviselő-jelölő ülését a kerület központján: Kabán. Az ülést Doby Sándor pártelnök vezette. A választmány csaknem teljes számmal összesereglett tagjai Boldizsár Zsigmond és Dulházi Kálmán indítványára egyhangú lelkesedéssel ismét képviselővé jelölték Papp Eleket, ki a jelöltséget elfogadta. Ezután dr. Juhász Nagy Sándor ügyvéd, a debreceni függetlenségi párt jegyzője, mint e kerületben is választó, szólt fel és hosszabb beszédben mutatott rá arra, hogy e kerületben Papp Elekkel szemben semmi féle más eljenjelöltet még csak megtérni sem lehet. A beszéd után a választmány tagjai viharos lelkesedéssel elítették Papp Eleket. Papp Elek e kerületet 26 év óta állandóan képviseli s e negyedszázados működése alatt a függetlenségi eszmének tántoríthatlan harcosa volt. A függetlenségi és 48-as Justh-párt talaja a kerületben megdönthetetlen, Papp Elek személye pedig olyan általános népszerűségnek örvend, hogy vele szemben semmiféle más párt nem kiserílethezik. Így Papp Eleket egyhangúlag fogják megválasztani.

Beszámoló Mikepéresen. Dr. Justh János április 17-én, vasarnap tartja beszámolóját Mikepéresen. A beszámoló iránt nagy érdeklődés nyilvánul az egész községben. Justhot ünnepélyesen fogadják Mikepéresen, hol az előkészületeket már megtették a beszámoló megtartására. Justhot Szoboszlóri is számos választópolgár át fogja kísélni. A mikepéresi függetlenségi és 48-as párt tagjai rendületlenül kitartanak az elvek mellett s a sok hazudozásnak, ámitásnak nem hajlandók hitelt adni.

Eröss püspök körrendeletei.

Hazafiasság és humanitás.

Debrecen, március 29.

Egyházkerületünk püspöke, Eröss Lajos ma két körrendeletet bocsátott ki a kerület lelkészeihez, illetve az esperesekhez és igazgatókhoz.

Az egyik az iránt intézkedik, hogy a lelkészek a templomokban gyűlést rendezzenek az országos gyermekszanatórium javára, mely

az elhagyott és számkivetett beteg gyermekek megvédésére alakult, hogy azoknak a szegény, szenvedő beteg kisdeteknek szanatóriumi ápolásáról gondoskodják, akik most évről-évre ezer és ezer számra elpusztulnak kellő

és megfelelő ápolás hiányában. A gyermekhalandóság e nagy arányának lehető apasztására több gyermekszanatóriumot fog az új egyesület létesíteni s ezeknek fenntartásáért a nagyközönséghez fordul, kérve annak segélyét.

A körlevél végén Zichy János kultuszminiszter, mint kormányzó elnök kéri szintén a papság támogatását e fontos ügy iránt, mert szerinte

„A gyermekmegmentés magasztos eszméjének sikeres megvalósítása a társadalom összes tényezőinek közreműködését igényli.“

A másik körrendeletben az espereseket és iskolai igazgatókat szólítja fel a püspök, hogy gróf Széchenyi István halálának félé százados évfordulója alkalmából április 8-án emlékülnepeket rendezzenek.

Szerinte ugyanis

„napjainkban, a mai viszonyok között nagy fontossággal bír ezen évforduló megünneplése; nagy férfainknak, gróf Széchenyi Istvánnak, Deák Ferencnek, a közéleti béke és ezzel kapcsolatban az erkölcsi tisztulás, az ország jólétének előmozdítására irányuló nemes törekvéseiknek méltatása és megvalósítása“.

E két körrendelet fényes bizonyítéka püspökünk hazafias és lumánus gondolkodásának, magasztos szellemének, melynek hatása egyházkerületünk szellemi irányítására végtelenül áldásos és nagyra becsülendő.

Elegáns kemény- és puha kalapok legnagyobb választékban Lengyel Samu-nál Piac-utca 43. szám.

Leérkezett a csatornázási szabályrendelet.

Jóváhagyta a miniszter.

Debrecen, március 29.

Pár nappal ezelőtt jeleztük, hogy Kovács József polgármester fenntartást kért Budapesten s megsürgette a várost több, odafenn a miniszteriumokban megrekedt ügyét, a többek között a csatornázási szabályrendeletet is.

A sürgetés használt, a szabályrendelet ma leérkezett.

A miniszter a szabályrendeletet jóváhagyta, csupán némi módosítást kíván eszközölni rajta, olyanokat, amelyek a város érdekeinek megóvását célozzák s amelyek különösen a Fried és Adorján céggel kötendő szerződési feltételek a miniszter szerint hiányosak, azokat ki kell egészíteni.

A tanács legközelebb megejtí a módosításokat, amelyek közül egyik legfontosabb az lesz, hogy a miniszteriumtól ellenőrző közeget kér s a módosított szabályrendeletet még az áprilisi közgyűlés elé terjeszti, hogy annak jóváhagyása esetén a csatornázás munkálatait mihamarabb megkezdhessék.

Négyszáz ember tűzhalála.

Egy magyar falu népének pusztulása.

Szatmármegyei Ökörítő községben vasárnap négyszáz ember pusztult el a legszörnyűbb halállal, amely embert érhet: a tomboló életerő, a szilaj jókedv, az ifjuság, ami értékes egy ország és egy nemzet életében, az szállott a tegnapi máglya füstjével ég felé.

Mulatói gyűltekek össze, mert eljött a piros husvét; egy esztendő elevevége, táncra vágyása tombolt bennük s egy élet kincsét pazarolták el erre az egy mulatságokra. Egy rosszul felakasztott lampion egy színes kis lampion, alig más maga is, mint egy cseppnyi melegség, — vagy egy hamar leégett gyertyaszál, — s talán a legénykedő bosszu, a virtuosos tromf, azoknak a legényeknek a haragja, akiknek nem engedték a mulatók, hogy kitáncolhassák és kimulathassák a maguk tomboló tüzeségét: ez borította lángba az ökörítői tánc-pajtát, gyászba a lelkes falut, feketeségbe a piros husvétot.

Emberi ügyetlenség, vagy emberi lélek féktelensége és emberi kicsinyesség, a garasért még a tánc közepén is reszkető kapzsiság, mert azokat a legényeket zárták ki, akik fizetni nem akartak, ezek okozták a négyszáz ember halálát. A rendezők a falu legnagyobb esurét választották ki, hogy sokan elférjenek benne és beszégették a nagy kapukat, hogy be ne juthasson az, akinek jegye nincs; csak egy kis ajtót hagytak, mert ott könnyű a jegyeket s a jegyes közönséget megfigyelni. Százával nyüzsgött a jókedvű nép a rettenetes tüzfészekben és senkinek sem jutott eszébe, hogy ha itt baj támad, az maga lesz a halál. A mulatságra csendőröknek kellett felügyelni; ott volt a bíró is és nem volt senki, aki fejszét fogott volna, hogy kivágja a nagy kaput s még arra sem akadt senki, hogy mikor a tűz kiütött, kívülről bontotta volna ki a falat, — valamennyi aljas emberi indulat szövetkezett, hogy az irtóztató katasztrófát előidézze: a bor- s a pálinka-szenvedély, a kapzsiság, a kötelesség mulasztás.

Csak egy lámpának kellett kigyuladnia, hogy egy pillanat alatt lángban álljon az egész száraz fenyődeszkából, nádból, szalmából épült alkotmányt s csak egy hangnak kellett felsikoltania, hogy minden ember tüstént teljesen elveszítse a fejét s hogy minden ember a kis ajtónak rohanjon, holott három izmos ember elég hozzá, hogy két perc alatt nyílást bontson, akár belülről is egy ilyen esür oldalán. A tömeg olyan irtóztató erővel nyomult neki e kis ajtó falának, hogy az kidőlt, éppen ezzel rántva ki a tető alól az oszlopokat, a tartó gerendákat, így omlott le egy tömegben, egyszerre az egész irtóztató zsarátnok-tető.

Négyszáz ember halt így meg és vele egy egész vidéknek minden életerős emberre,

Husvétí bál.

Husvét vasárnapján nagy bált rendezett Ökörítő fiatalága a Weisz-fele nagykorosmában, ahol ilyen mulatságok céljaira a tágas, begyöpösödött udvaron épített deszkafalu és félig nádfedelű pajta. A bál rendezői ezuttal is ebben a tüzfészekben rendezték a mulatságot, amelyre körülbelül ötszáz ember gyűnt össze a községből és környékéből.

A csür nagykapuit a rendezők erősen beszégették és kívülről beövekeltek, hogy akik nem fizettek belépti díjat, ne juthassanak a tánc színhelyére. Mindössze egy kis keskeny ajtót hagytak nyitva a pajta egyik

sarkában, ahol egész este életveszedelmes tolongás volt. A pajtát a bál alkalmából lampionokkal, papirosláncokkal, apró zászlókkal díszítették fel és hogy az eső ellen védekezzenek, a tetőre száraz nádköteget raktak. A mulatságon két banda játszott, egy cigánybanda és a legények fuvózenekara.

A tűz.

A tíz óra tájban egy égő lámpion leszakadt a deszkabódé tetejéről és attól lángba borult az egész tánchely. Körülbelül négyszáz ember szorongott a pajtában. Egyszerre fújtó, sűrű füst töltötte be a deszkaépületet. Sístergő lángok szórtak borzalmat, pattogó szikraesőt a benszoruult népeségre és velőtrázó halálsikoltások közben elkezdtek az emberek egymást marcangolni, tiporni, gázolni, hogy a szabadba jussanak. De nem volt menekülés. A beszégettett ajtók körül leirhatatlan élethalátharc támadt. Égő ruhájú fiatal leányok és asszonyok keresték a menekülő és utját, de legázolták őket. A deszkafalakat nem tudták kidőngetni és az egyetlen utat sem tudták megtalálni a fojtó, vastag füstben és a pusztulás őrtitő félelmében. Egy-két ember, aki a tűzveszedelmet mindjárt észrevette, kimenekült, de hiába kiáltozott segítség után. Az elzárt tánchely körül nem volt senki, aki az oltáshoz vagy mentéshez foghatott volna. Az egész bál sereg valóságos máglyára került. A bentlevők közül senki sem menekült meg a tűzhaláltól. Egy felóra alatt az egész tánchely úgy égett, mint egy szalmakazal és egy község lakosságának fiatalága pusztult el a rémitő tüzvészben. A katasztrófa távoli szemtanúi beszámolnak róla, hogy voltak emberek, akik az égő pokolból lángolva menekültek ki a pusztá mezőre, de ott nem volt, aki segítsen rajtuk és nyomorultul porrá égtek. A községbe katonákat kértek sürgőnyileg, hogy a tömeges temetést ők végezzék. A holttestek között tíz tizenötös csoportok is vannak összeölekezett, vagy összegabalyodott széntömbök, amiket el se lehet választani egymástól. A csendőrség, amikor értesült a minden borzalmakat felülmúló katasztrófáról, Szatmárnémetiből kért telefonon segítséget.

Mentők és tűzoltók siettek az ökörítő tánchelyhez, ahol azonban már alig akadt dolguk s szinte tehetetlenül álltak a szörnyű emberpusztulással szemben. A füstölgő zsarátnokok tűztengerében megszenesedett tetemek elképzelhetetlen látványt tárt fel. Asszonyok, gyermekek egymásba kulcsolódva roskadtak le az eltorlaszolt kijáratok halálra gázolt fiatal leányok holttestén megszenesedett legények hullái hevertek, valamennyien felismerhetetlen áldozatai a katasztrófának.

A falu képe.

Borzalmas, tollal le nem írható az a látvány, amit a falu képe nyújt. A házak mindennütt tele vannak sebesültekkel. Mindenkinek van kit siratni. A falu bírájának Kovács Istvánnak két fia, gyönyörű hujadon leánya, felesége és agg édesanyja a lángok martalékává lett. Kalmár István otvani tekintélyes gazdaember két viruló szépségű leányával szénné égett. A szatmári mentők és orvosok, valamint a környék többi orvosai nem győzik a sebesülteket ápolni, akiknek pedig mindannyiuknak életveszedelmes a sebesülése. A gyász csak azokban a házakban nagyobb talán ennél, ahol nincs aki sirjon, amelynek minden lakója elpusztult. Vanak olyan házak is, ahol elpusztultak a szülők s a gyerekeknek, akik otthon maradtak, ma nincs apjuk, nincs anyjuk.

A rettenetes szerencsétlenség híre felkavarta az egész környéket. Szatmárról, Nyiregyházáról, Csengeréről, Mátészalkáról és Porcsalmáról még az éj folyamán ezren és ezren jelentek meg a katasztrófa helyén. A csendőrség részéről a vizsgálatot a nagy-

károlyi szárnyparancsnokság vezeteli, de részt vesz benne a szatmári rendőrség is, Csomay alkapitány vezetésével, azonkívül a szatmári törvényszék és a mátészalkai járásbíróóság küldött ki még éjjel vizsgálóbírákat. Ökörítő, ahol a szerencsétlenség történt, vasúti állomás. Az a zárt csűr, amelynek a romjai alól most százával ássák ki a szénne égett vagy agyontaposott emberek holttestét, a vasúti állomástól három percre van.

Gyászmenetek a tűzhöz.

A vidéken mindenfelől jajgató processziók indultak a katasztrófa színhelye elé. *Nincs ház, amelyiknek ne lenne halottja.* Alig van ember, akinek ne volna siratni valója az áldozatok között. A szatmári megyei alispán, aki a vizsgálóbíróval már Ökörítőra érkezett, katonai segílyt is kért a szatmári helyőrségtől, mert oly nagy a kétségbeesés az egész környéken, hogy attól tartanak, hogy az áldozatok temetésénél zavargások lesznek.

Ökörítő község, amely a csengeri járás egyik legnépesebb helysége, a szatmárnémeti-i vonalon fekszik. Szintiszta magyar lakosainak száma körülbelül kétezer. Virágzó község, amelynek polgárai jobbára jómódu emberek és több kisebb falu a központja, ahol ünnepnapokon *Kocsord, Nagyecsed és Györtelek* helysége népe szokott összegyűlekezni.

A hatósági vizsgálat.

A hatóság nyomban megindította a vizsgálatot, amelyhez egy vérlázító adat járult. Az egyik szemtanú ugyanis elmondotta, hogy több *duhajkodásról ismert ökörítői legény gyújtotta fel a csüret.* Ezek mulatság közben részeg fejjel összeveszték, két pártra szakadtak és az egyik párt azzal akart bosszút állni a táncolókon, hogy mulatság közben beszögezte az egyetlen kijáratot és felgyújtotta a csüret.

Hétfőn délig háromszáz embert húztak ki holtan a romok közül. A holttesteket ideiglenesen a szabad ég alatt helyezték el, csak azután szállították be a borzalmasan összegégett és megosonkított tetemek egy részét szét a temetőbe. *A sebesültek száma száz-tizenkettő,* közülük több mint ötven olyan súlyosan sérült ember van, hogy ezek alig érik meg a reggelt. Szatmárról *Weisz Károly, Göbel Lajos és Bajay* vasúti orvosok is külön vonaton mentek ki ma *Ökörítőra*, ahol a hatóságok rendelkezésére eddig tizen-nyolc orvos szorgoskodik a holttestek és a halálosan sérült emberek körül. A vizsgálatot a szatmári királyi ügyészség rendelkezése alapján vezetik. Az alispán a katasztrófa helyére a *mátészalkai, a csengeri és porcsalmi-i* járás orvosait mind kirendelte.

Megégett debreceni katonák.

A vizsgálat eddigi adatai szerint az áldozatok között igen sok katonára és több csendőrre van, akik a szabadságdejükét töltötték otthon és most a végzetes bálon lettek a halálukat. — A bálon sokan vettek részt *Szolnokról, Hatvanról, Szatmárról, Nagykárolyból, Debrecenből* és a környéki községekből. A vendégek nagyobb része odaveszett.

A bált az ökörítői fiatalság zenekara javára rendezték, mert ennek a jövedelméből akarták a harminctagu banda új hangszereit beszerezni. A csűr *Deutsch József* vendéglőjének az udvarán állt. Tele volt gazdasági gépekkel, eszközökkel, szénával és terménnyel, amiket a bál előtt való napon félreraktak, hogy a csűrben a táncra nagyobb legyen a hely. A félhalmozott holmikkal eltorlaszolták a csűr nagyobbik kijáratát és csak a kis ajtón lehetett közlekedni. Nyolc óra után az egyik lámpa eddig még ki sem derített módon fölrobbant, a bentlevők közül körülbelül háromszázan elpusztultak. — A megye alispáni hivatala hétfőn délig 294 halottról kapott hivatalos értesítést.

A vizsgálatot egyelőre Csomay szatmári alkapitány vezeti és kivonult a helyszínre a mátészalkai, csengeri, porcsalmi és tyukodi csendőrség is. A vizsgálat azonban eddig még eredménytelen és ha később ki is lesz deríthető, hogy a világkatasztrófa miatt kit terhel a felelőség, megbüntetni ugyancsak lehet senkit. Bizonyosra vehető ugyanis, hogy maguk a rendezők is a tűz áldozatává lettek, akik végzetes könnyelműségükkel ennyi embertársuknak készítettek ilyen borzalmas véget.

Orvosok a pusztulás terén.

Az egész vidék egy jajkiáltás. Minden peroban szörnyűségeknél-szörnyűségeknél hírek érkeznek a katasztrófa színhelyéről. Alig van körülfekvő község, honnan ne lenne halott vagy halálosan sebesült. Katonáságot kérik, hogy a tömeges temetést eszközölni lehessen. A vidék valamennyi orvosa künn van. A gyógyszerárakban nem győzik az orvasságot készíteni. A nagy tolongásban egy gyermeket valósággal összetaposnak. Sokan annyira összeégettek, hogy főismerhetetlenek. Két zenekar tagjából alig 3-4 ember menekült meg. *Nagyecsedről is negyvenen* veszttek oda. Aki epközláb ember volt, mind ott volt a mulatságon. Otthon csak a kis gyermekek és az öregek voltak. Tíz-tizenöt ember összelelkezve irtózatot látvány.

Ujabb távirataink

Mátészalkáról jelentik: Irtózatot látvány táru a helyszínen az ember elé. A halottak száma a háromszázat meghaladja, súlyosan sebesült van hatvanvöl. A szomszédos községekből jajveszékelve futnak az emberek a katasztrófa színhelyére. Ökörítőnak ugyyszólván minden leánya odaveszett. Elpusztult az a két csendőr is, akit a rend fenntartására, szolgálattételre kirendelték. Ot községbeli katona, akik a husvétü ünnepekre hazaérkeztek és a mulatságon szintén résztvettek, áldozata lett a katasztrófának. Az urai gazdaság egyik cseléde úgy menekült meg, hogy a tolongó tömeg alá került és amikor a tető leszakadt, őt elfedték a ráeső emberek és ugyyszólván a hullák alól megszökött ki. A szörnyű katasztrófa alatt több koraszülés fordult elő. Egy gyermek csontvázát az anyja hóna alatt találták meg. Szívzaggató látvány volt, amikor az apa a ruha épen maradt foszlányáról ismerte fel övét. A katasztrófa színhelyén rettenetes bűz van.

Fehérgyarmatról táviratozzák: A halottak között 8 györteleki lakos is van. *Kocsordról* szintén odaveszett egy legény. Egész családok, huszonnégy gyermekkel pusztultak el. A közeli környék majdnem egész ifjúsága odaveszett. A halottak eltemetése valószínűleg közös sírban történik, mert a hullák legtöbbször felismerhetetlenek.

Szatmárról jelentik nekünk: A rettenetes katasztrófa borzalmas részleteiben meszsze tulszárnyalja az eiső jelentéseket. A hivatalos megállapítás szerint a katasztrófanak eddig kétszázhuszonnégy halottja van, kik valamennyien a tűz martalékaik lettek, mintegy százan pedig oly súlyosan sérültek meg, hogy több, mint fele előreláthatóan belepusztul égési sebeibe.

A község tulnyomó része református vallású. Templomjukat nemrégén építették fel és nagy gondot fordítanak általában egyházuk fenntartására. Ezenként rendszeres egy-két ünnepélyt szoktak rendezni az egyház segélyezésére. Ilyen célból rendezték a huszegyélvezésére. Ilyen célból rendezték a huszegyélvezésére is, melynek oly rettenetes vége lett. A táncmulatság rendezésének élen a falu fiatalsága állott. A fiatalság egyrésze erre a mulatságra. A fiatalság egyrésze a múlt vasárnap bejárta a környék szomszédos községeit, hogy a fiatalságot meghívja a mulatságra. A hívogatásnak szép eredménye volt. A falvakból és a tanyákról nagy számmal jöttek össze a legények és a leányok az ökörítői táncmulatságra.

Délután istentiszteletet hallgatott végig a falu népe, majd készülni kezdtek az esti

mulatságra. Közben egyre érkeztek a szomszéd tanyákról és községekből a vendégek. Délután hat órakor már gyülekezni kezdtek a mulatságra. Elment a bálba Ökörítő egész fiatalsága, sőt még Fehérgyarmatról és Csengerből is voltak leányok és legények nagy számmal. Lehetett körülbelül ötszázan a hatalmas szórúben.

Rémes jelenetek.

A második táncot járták, amidőn egy félkilenc órakor egy nagy pukkanás hallatszott s nyomában fényes csik jelent meg fejük felett. Közvetlen a bejárat feletti nagy petróleumlámpa felrobbant s a szétömlő égő petróleum éppen a bejárat feletti száraz galyakat gyújtotta meg. Egy rémült kiáltás tödült mindenki ajkára:

— Tűz van! Tűz van!

A lángok a száraz galyakon egy pillanatra alatt szétfutottak s alig néhány másodperc múlva elharapódzott a tűz az egész csűr tetőzetére. A banda elhallgatott. A táncoló párok jajveszékelve rohantak a kijárat felé. Az egyetlen kijárat előtt egy szempillantás alatt ott nyüzsgött az egész község annyira összetorlódva, hogy teljesen elzárták a kijáratot. A tűz pedig hihetetlen gyorsasággal kapott bele a tetőzetbe s valóságos parázs-zápor hullott alá. Leírhatatlan jelenetek következtek most. Ötvenen, százan gyulak meg egyszerre s mint égő fáklák fukostak ide s tova, mások a füsttől ajultan estek össze az égő parázsakra, a tömeg pedig eszt vesztve, áliati küzdelemmel tiporta s gázolta egymást a kijárat előtt. A tűz ezalatt már megkapta az egész tetőt, amely mint egy égő oszlop kezdett lángolni.

A faluban levők kétségbeesetten siettek a szerencsétlenek segítségére. Oltásról szó sem lehetett, azt sem tudták, hogyan lehetne a benszorultakat megmenteni. Az emberi hangok rettenetes zürzavara hallatszott ki az égő csürből. Odabent a kijárat előtt az embertömeg végre elérte egymáson gázolva keresztül azt a magasságot, hogy a csűr oldalának nyitott nyílásán át levethette magát a csűr elé.

Mintegy százan menekültek így meg a biztos tűzhaláltól. Embertársaik összetaposott hulláin keresztül.

A csűr teljesen leégett és a bentrekedtek valamennyien szénne égtek.

Hajnaldott már, amikor a tűz kihamvadt. A megmenekültek közül többen megtébolyodtak a kiállott izgalmaktól és világgá szaladtak.

Rettenetes volt a pusztulás képe a hajnali szürkületben. A község lakossága jajveszékelve keresgélte az üszkös romhalmozban hozzátartozóit.

Szatmárról jelentik: Rettenetes kép tárul az ember elé, amint Ökörítőra érkezik. A fájdalomtól megtört emberek némán, kétségbeesve bámulnak maguk elé házaik küszöbén. Egész szekértabor verődött össze a község előtt, a környéki falvak lakói, kik mind hozzátartozóik után jöttek. Egy-egy községből huszan-harmincan jöttek a mulatságra s alig mentek haza ketten-hárman hirtelmondónak. A falu utcáin véges-végig szivfacsaró képek. Alig van ház, hogy ne legyen egy-két koporsó, sőt vannak házak, amelyek egészen üresek maradtak, — ott vesztett az egész háznép. Sok helyen kis apróságok várják haza szüleiket, testvéreiket, kik mind bentpusztultak. A hatóság emberei vették gondozásukba az árván maradt gyermekeket.

A leégett szőrü környékét rengeteg tömeg tartja megszállva. A szenesedett hullákon akarják megösmerni szüleiket, gyermekeiket, hozzátartozóikat. Sirva, jajgatva keresgélnek a szenesedett csontok között, — hátha egy kis ruhadarab, vagy valami ösmertető jel meg tudná mondani, melyik volt az övék.

Egy öreg házaspár felösmerte katona fiának szénne vált holttestét huszármentéje egy darabkájáról. Akiket agnoszkálni tudnak, megengedik, hogy elvissék hozzátartozóik

A müncheni SALVATOR

SÖRKÜLÖNLEGESESG még március havában Németh András üzleteiben „ARANY BIKÁ” és „ANGOL KIRÁLYNŐ” szálloda összes helyiségeiben kapható.

magukkal. Fekete koporsókba rakják azokat és egymásután szállítják az apró kis falusi házakba vagy szekérbe teszik s viszik haza, a szomszéd községekbe. Azokat az elszennesedett hullákat, amelyeket nem tudnak felismerni, az utszélre rakták ki hosszában és ma fogják az ököritői temetőben közös sírgödörbe temetni.

A sebesülteket a megérkezett orvosok és szatmári mentők látták el az első segélynyújtással, majd a legközelebb induló vonatokkal Mátészalkára és a szatmári közkházakba szállították be.

A temetés.

Szatmári tudósítónk telefonálja: A hajmeresztő katasztrófa szénné égett, szerencsétlen áldozatainak legnagyobb részét tegnap eltemették. Körülbeült háromszáznegyven halottat olvastak össze, ahogyan egy-két halott kivételével azonban egyet sem tudtak felismerni. A temetés elképzelhetetlenül szívfacsaró jelenetek hosszú sorából állott. A kis faluban alig van ember, akinek valakije ne vészelt volna oda a gyilkuló lángokban. A holttesteket nagy, közös sírokban hantolták el. A gyászoló község életbenmaradt lakóinak jajsza tölti be a kipusztított házakat.

A vizsgálat.

A hatósági emberek befejezték a pusztulás színhelyén a vizsgálatot. Hivatalosan is megállapították most már véglegesen, hogy a gyújtogatás eshetősége teljesen ki van zárva. Bizonyos, hogy egy leütött petróleumlámpa lángjából nőtt ki a borzalmas mágiya. A pokolból egyetlen kijárat vezetett a szabadba, az is le volt szögezve. Mindössze hatan verődtek ki a tűzkaulából, azok közül hárman abban a pillanatban, amikor a levegőbe jutottak, holtan estek össze. A hatóság ezeknek a szörnyű tényeknek a megállapításával — azt hiszi — elvégezte a tennivalóját.

A magyar Távirati Iroda jelenti: Az ököritői nagy tűzkatasztrófa dolgában a belügyminisztériumban a legszélesebbkörű akció indult meg, mely úgy a vizsgálatra, mint a szükségessé válható segélynyújtásra kiterjed. *Jakabfy* Imre belügyminiszteri államtitkár ma kora reggel sürgős jelentést várt, de miután távirati jelentést nem kapott, telefonon felszólította a megye alispánját és kimerítő jelentést kért. Rohonczy Gedeon, a fővárosi önkéntes mentőegyesület alelnöke ma reggel fölkereste az államtitkárt és kijelentette, hogy amennyiben szükségesnek mutatkoznék, a mentőegyesület megfelelő számú orvost, gyógyszereket, valamint gőzfűtőkészülékét, mely egyszerre több száz embert láthat el élelemmel, azonnal utnak bocsátja a katasztrófa színhelyére. Ez annyival is inkább szükséges, mert a katasztrófa színhelyén nagyszámú katonaság és osondórság van jelen és ezeknek élelemmel való ellátása a veszedelemmel sújtott községben nehézséggel jár. Az államtitkár megköszönte a mentők vállalkozását és amennyiben az alispán jelentése azt szükségesnek mondja, a mentőorvosok felszerelésükkel már ma délután el fognak utazni Ököritőre. Az államtitkár intézkedéseket tett arra vonatkozólag is, hogy a szerencsétlenül jártak hozzátartozói érdekében esetleg országos segélyakció indíttassék meg. A tett intézkedésről kimerítő jelentést tett az államtitkár a ma reggel Gyömrőről a fővárosba visszaérkezett miniszterelnöknek.

A suiyoosan sebesültek közül újabban 14-en meghaltak. A többiek állapota is reménytelen.

UJDONSÁGOK.

Segítség az ököritői szerencsétleneknek.

— Felhívás a közönséghez.

Lapunk más helyén részletes tudósításban számolunk be olvasóinknak arról a mélyen megrendítő tűzkatasztrófáról, mely husvét első napján közel négyszáz emberéletet, négyszáz fiatal és sokat ígérő magyar életet követelt rettenetes áldozatául.

Szatmármegye szinmagyar községe, a virágát veszített Ököritő község megmaradt öregei és gyermekei most irtózatos helyzetben vannak. Elvesztették munkabíró, dolgozni akaró, őket fentartó családtagjaikat és sirva tárják ki kezeiket minden jószívű ember elé, *kenyeret* kérve maguknak legalább addig, míg kormány, a megye s egy országos mozgalom meg nem segíti őket.

Akinek lelkében az irgalomnak s az emberbaráti szeretetnek csak halvány szikrája is lobog, az nem tagadhatja meg segédelmét ettől a szerencsétlen magyar községtől, melyet most valószínnel az éhhalál réme fenyeget. Debrecen polgárainak azt is kell tudniok, hogy az istencsapástól sújtott Ököritő lakossága szinmagyar, kalvinista nép, testvére a debrecenieknek, akik ez okból is megérdemlik a segélynyújtást.

A Debreczen szerkesztősége a mai naptól kezdve gyűjtést indít az Ököritőn elpusztult emberek hátramaradottjainak pillanatnyi felsegélésére. Örömmel fogadjunk el filléreket is, csak az óhajtasunk, hogy sokan *ada-kozzanak és gyorsan ada-kozzanak*. Ököritőn nagy lehet most a nyomoruság, az inség és a szerencsétlenek fölsegítése igazán égetően sürgős.

Jószívű embertársaink, siessetek adományaitokkal!

A segélypénzek postán is küldhetők szerkesztőségünk címére, de posta nélkül is ellehet juttatni az adományokat kiadóhivatalunkhoz (Degefeld-tér 2.), délelőtt 9-12, d. u. 3-6 órák között.

A
„Debreczen”
szerkesztősége.

— Dr. Tüdös János ünnepi cikke. Értesülésünk szerint dr. Tüdös János urnak vasárnapi husvét számunkban megjelent vezércikke egy passusát az ellenpárt táborában egyesek úgy magyarázták, mintha e passus a kormánypárt tagjainak

egyéni integritását akarná érinteni. Kijelentjük, hogy a cikkirótól ez a szándék teljesen távol állott s a félreértés csak abból származhatott, hogy amíg a munkapárt álláspontja egyéb közjogi kérdésekben nyílt és határozott, addig a legnagyobb és legaktuálisabb kérdésben, a választói reformra vonatkozóan a legellentétebb irányzatok uralkodnak kebelében, ami hatalmas nyílt agitációban is kifejezésre jut. A félreértett passus csupán ez áthidalhatatlan ellentétre kívánt rámutatni.

— Betez tanácsnok. Körner Adolf városi tanácsnok napok óta betegesen fekszik lakásán. A tanácsnok fültő-mirigy betegségben szenved. Betegsége egyáltalán nem aggasztó s orvosának véleménye szerint pár nap alatt fel fog gyógyulni.

— Eröss püspök Nagyváradon. Egyházkerületünk illusztris püspöke gróf Degefeld József főgondnok kíséretében Nagyváradra utazik, hol egyházlátogatást tartanak. A püspök méltó, fényes fogadtatására a váradai reformátusok Bary József törvényszéki elnök vezetésével nagyarányú előkészületeket tesznek.

— Közgyűlés előkészítése. A jogi és pénzügyi bizottság 1910. március hó 31-én esütörtökön d. u. 3 órakor a városháza kis tanácsstermében ülést tart, melynek tárgyszorozatán 11 tárgy szerepel.

— Tisztújító közgyűlés a zsidó hitközségnél. A debreceni zsidó hitközség vasárnap tisztújító közgyűlést tartott, mely délelőtt 9 órakor kezdődött s a tagok élönk érdeklődése mellett a leadott szavazatok összeszámolásával délután 4 órakor ért véget. Elnöknek *Rosinger* Lajos nagybirtokost választották meg. Alelnök *Fenyő* Sándor kereskedő lett, vallásügyi eljáró *Kohn* Lipót, iskolaszéki elnök dr. *Popper* Mór, pénzügyi elöljáró ifj. *Schwartz* Vilmost, pénztárnok *Hocfelder* Jakab, ellenőr dr. *Szöllös* Dezső, gondnokok *Kellner* Dávid, ifj. *Csengeri* Ignác és *Rosenberg* Adolf. Az adófelosztámlási bizottságba *Jónás* Mórt, *Domán* Miksát és *Szabó* Henriket választották be.

— Fényes esküvő volt tegnap délelőtt a Nagytemplomban. Kertész Bertalan nyiregyházi rendőrkapitány esküdtü örök hűséget Czégyel Bonkának, P. Nagy Zoltán zenetanár bájos sógornőjének. Az új párhoz Eröss püspök magas szárnyalású beszédet intézett.

— A munkásgimnáziumból. A debreceni munkásgimnázium igazgatósága jövőre, a téli idő beálltával, a gazdasági akadémiai tanárok közreműködésével gazdasági irányú munkásgimnáziumot rendez be. Ezek az előadások részint veitett képek kíséretében, részint képek nélküli szabadelőadások lesznek, melyeknek tárgyát a tanárok tervszerűen előre megállapítják. Bemutatói folyó hó 30 án, szerdán este az Ipartestület dísztermében (Simonffy-utca) *Gass* Gyula, gazdasági akadémiai jeles s tudós, fiatal professzora tart előadást „A gyümölcs termesztés-

A Központi Cipő- és Kalap-áruházban

DEBRECZEN, Dréher mellett

költözködés miatt

a raktáron levő összes

cipők, kalapok és fehéreneműek

gyári árban adatnak el.

Telefon 435. sz.

tól és értékesítéséről" 51 kép kíséretében. Felhívjuk a gazdaközönség és a szives előadók figyelmét ezen érdekes előadásra. Bélyegdíj nincs. A füzet ára 10 fillér.

— **Id. Némethy Sándor** polgártársunk temetése f. hó 27-én, húsvét első napján délután 4 órakor a Lorántffy-utca 46. sz. gyászszobától a közönség nagy részvétele mellett folyt le. Megjelent a végtszességételen Kovács József polgármester, a függetlenségi és 48-as párt számos tagja, melynek bizal- és 48-as párt szamos tagja, melynek bizal- és 48-as párt szamos tagja Debrecen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának tagja volt továbbá a függetlenségi párt, és a ref. presbyteriumnak. A dalárda körnek és a ref. presbyteriumnak. A dalárda körnek és a ref. presbyteriumnak. A dalárda körnek és a ref. presbyteriumnak.

— **Az utszérlől.** Húsvét az örömmün- nep. Jelképes adadala a rózsás örökéletnek a sorvasztó sötét halál felett. A gyermeklelek örvendezik így a síron fakadt, a sírról szedett ibolyavirágoknak.

Gyermekkorom húsvéti emlékei közül ez az egy különös éleventséggel világít felém a múltból.

Abban a balszerencés esztendőben, midőn a nagy magyar Szeged várost elseperte a Tisza folyó áradata, öklömnyi kis iskolás gyerek voltam. Hűvös és borongós volt a húsvét.

Az egyik kis cimborával, a régi jó magyar szokás szerint, én is elindultam az ösmerős házaknál a kisasszonyokat meglöcsölgatni.

Nagyon sikeres volt a járás-kelésünk. Piros tojással tele volt már mindenik zsebünk. Még „hatosok” is csörögtek a nadrágzsebben. Kalácsal is jól tartottak bennünket.

Megrakodtan és örömmel ballagtunk hazafelé, bár fújt a szél és a hideg pirosra csipte arcunkat.

Nemely hírt mi is hallottunk Szeged szerencsetienségéről s hogy a rimváros lakói földöntök lettek. Elszéledtek az országban.

A debreceni öreg városháza előtt néhány kíváncsi ember csoportjában álldogált egy halavány, megviselt parasztlány. Kis gyermek szepegett a karján, a másik meg, egy fiúcska, anyja szoknyáját fogta. Ijedt zavarral tekintgetett szét. Panszkodott és sirt az asszony.

— Szegény szegediek! — sóhajtották hallgatói. Minden vagyonát elveszített, árva szegedi menekült volt ez a fiatal asszony is...

Kis cimborám egyszer csak a zsebébe nyúlt, piros tojásokat és fényes hatost keresgetett elő. Én is követtem a példáját és a mindenféle húsvéti jóval teleraktuk a sipháját a szomorú és ijedt szegedi kis fiúnak...

Ekkor éreztem először, hogy én is ember vagyok.

— **Tanácsülés.** Tegnap délelőtt a városi tanács ülést tartott. Kiseb folyóügyeket intéztek el.

— **Lejárt pályázatok.** Ma, szerdán délután öt órakor jár le a két városi tanácsnoki s az esetleg megüresedő állásokra vonatkozó pályázati határidő. Az állásokat, amelyekre már több pályázat érkezett Domahidy Elemér főispánhoz, az áprilisi közgyűlésén fogják betölteni

— **A zenekedvelők körének vegyes énekkara** ma, szerdán délután fél 6 órakor együttes próbát tart. Kérem a tagokat, hogy teljes számban és pontosan síveskedjenek megjelenni. Tisztelettel Husz Lajos.

— **Az új rendőrfőkapitány Debrecenben.** Rostás István volt fővárosi államrendőrségi fogalmazó, a főispán által kinevezett új rendőrfőkapitány tegnap este Debrecenbe érkezett s ma teszi le hivatali esküjét. Hivatalát azonban csak a jövő hó 5-én veszi át az új főkapitány.

— **Csapatkórházi ajánlatok.** Ma délelőtt ajánlatfölbontás volt a városi háznál. A csapatkórházi vízvezeték-berendezés készítésére beadott ajánlatokat bontotta fel egy bizottság Szabó Kálmán tanácsnok elnöke alatt. Mindössze öt ajánlat érkezett be, amelyeket a véleményezés végett kiadtak a mérnöki hivatalnak.

— **Gyászjelentés.** A következő gyászjelentést tettük: Fischer Zsigmondné szül. Klein Laura, mint testvér, egy az összes rokonság nevében is fajdalommal telt szívvel tudatja, hogy szerető testvere Klein Mór ur f. évi március hó 28-án életének 65. évében jobblétre szenderült. Temetése f. hó 30-án d. e. 10 órakor az izraelita temető halottas házából történik.

— **Tűz a Csapó-utcán.** Tegnap délután gondatlanságból tűz keletkezett a Csapó-utca 28. számú ház udvarán. Gabányi Sándor napszamos ugyan tűzet rakott az udvaron egy kátrányos tetejű félszer közelében. A szél a lángot a félszer felé hajtotta, amely tüzet fogott. Csakhamar lángban állott az egész faalkotmány. A szél csak erősítette a tüzet, hogy a tűzoltók csak nagy erőfeszítéssel tudták a tüzet lokalizálni. A kár jelentéktelen.

— **Húsvéti ajándékok a városi muzeumnak.** A városi muzeum számos értékes és érdekes tárggyal gyarapodott a nagyhéten. Ugyanis özvegy bessenyey Széll Farkasné urnó nehái férje gyűjteményéből debreceni és Debrecen vidéki eredetű ós- és középkori bronz- és vas régiségeket, pásztorélet körébe való és más néprajzi tárgyakat ajándékozott a muzeumnak. Ezekben kívül az ós- és középkori tárgyak köréből száz darab archeológiai, történelmi tárgyú szak- és segédkönyv és egyéb, debreceni vonatkozású nyomtatvány jutott muzeumunk birtokába, amelyek mind elhunyt férjének gazdag könyvtárából valók.

— **Nagy tűz a Piac-utcán.** Tegnap éjjel fél egy órakor a tűzoltók trombitája zavarta meg a csendet. A Rosenberg-fele Piac-utca 65. számú ház udvarán az istálló gyuladt ki eddig ismeretlen okból s teljesen leégett. A kár óriási, amely megtérül, mert az épület biztosítva volt.

— **Tolvaj lakó.** Özv. Bartha Jánosné kut-utcai lakos ma panaszt tett a rendőrségen, hogy ágybérője Szőnyi Juliánna álkulcsal kinyitotta szekrényét, a benne levő 100 koronát elemelte és eltűnt. A tolvaj lakót a rendőrség nyomozza.

— **A városi muzeum évi jelentése.** Debrecen sz. kir. város muzeuma most adta ki 1909. évi működéséről és állapotáról szóló jelentését Zoltai Lajos muzeumőr összeállításában. A jelen és részletesen és tartalmazóan foglalkozik az 1909. évi szaporodás fölsorolásával, különösen Thaly Kálmán nagybecsű hagyatékával, a muzeumi tisztviselők buzgó működésével, a muzeumi bizottság üléseivel, a miniszteri segéllyel és részletesen ismerteti a hortobágyi, hajdubagosi és egyéki eredményes ásatásokat. A jelentésből örömmel láthatjuk, hogy a muzeum évről-évre mind szebben és szebben gyarapodik.

— **Birtokcsere.** Korondi Sándorné debreceni lakos megvette a Tholnay Reginaldné br. Wesselényi Jenke reichenai lakos Kolozsmegyében moci határban fekvő 600 kat. holdat tevő elsőrendű mezőségi birtokát 308,000 korona vételárért. A birtokot nevezett urnó férje Korondi Sándor a közelmúlt napokban saját kezelésbe is átvette.

— **Elveszett a Vár-utcaiban 560 korona készpénz,** megtalálójá sziveskedjék a Belvárosi kapitánysághoz kiszolgáltatni, ahol illő jutalomban részesül, megjegyzem, hogy a megtalálót a cukrászdában ismerik.

— **Remek felvételek.** csodaszép fénykép nagyítások, Vámoser fényképésznél, a Nagytemplom mellett.

— **Akar nőszülni?** Hölgyektől (ezek között olyanok törvénytelen gyermekekkel, testi hibával stb.) 5-500,000 korona vagyonnal fel vagyunk hatalmazva, megfelelő férjet keresni. Csakis urak (ha vagyon nélküliek is), akiknek komoly szándékuk van és gyors házassághoz akadály nincsen, irjanak e címre: L. Schlesinger, Berlin 18. Deutschland.

— **Kölcsönökét ház- és birtokvétel,** avagy építkezésekhez legelőnyösebb feltételek mellett nyújt a Kereskedők és Iporosok Hitelszövetkezte Csapó-utca 1. sz.

— **Menyasszonyi kelengyékét** kitűnő minőségben és a legszebb kivitelben szállít Kardos László vászon- és fehérnemű üzlete, Kossuth-utca 9. Tessék árjegyzékét kérni

— **Táncrendeket és rendező-jelvényeket** legszebb kivitelben Dávidházy Kálmán könyvkötészete készíti.

SPORT.

Labdarugó mérkőzés. Húsvét vasárnapján izgalmas labdarugó mérkőzés folyt le a nagyerdei sporttérén. Ellenfelekként a Debreceni Tornaegyesület football-csapata és a sátoraljaujhelyi Athletikai Klub álltak szemben egymással a viadal, melyet előkelő s nagyszámú közönség nézett végig, a debreceni csapat fölényes győzelmével végződött. Eredmény: 5:0, a D. T. E. javára. A mindvégig élvezetes és korrekt mérkőzést birói minőségben Móri vezette, a D. T. E. labdarugóinak jeles kapitánya.

IRODALOM.

Tehetség és iskola. Ilyen címen egy kötetnek is beillő vaskos füzet jelent meg egy irodalmi téren még ismeretlen debreceni szerzőtől: dr. Dóczy Jenőtől. A széles körű, olvasottságon alapuló, a társadalomnak és az iskolának igen sok fontos kérdését fejtegető könyv újabb bizonyítéka annak, hogy Debrecenben nemcsak nagyszámú író és költő, hanem nem kevés tudós is él, akik a kedvezőtlen viszonyok között is, irodalmi folyóirat

BISOThKA ISTVÁN
építész, építőmester.

Elvállalja:
mindenrendű épületek tervezését, építését
átalakítását.
Építési irodája: Főterfia-utca 71.

és tudományos társaság hiányában is buzgón működnek és akiktől minden év hoz egy-két számbaveendő tudományos terméket. Az ifju szerző főképp azzal foglalkozik, hogy társadalmi érdekek és pedagógia elvek egyaránt követelnék, hogy a különböző tehetségű tanulók külön osztályokban csoportosuljanak, kiváltképpen az elemi iskolások nagy tömegét kellene így tehetség szerint elkülöníteni. A komoly, tudományos tartalmu, de folyékony olvasásu művet ajánljuk, nemcsak a tanügyi emberek figyelmébe, hanem mindenkinébe, aki csak nevelési kérdések iránt érdeklődik.

SZÍNHÁZ.

Mákvirág.

(Népszínmű 3 felvonásban. Irta: Sebesi Samu. Először játszották a debreceni színházban 1910 március 28-án.)

Régi népszínműi motívumok, kiszinezve egy kis kirohanással a nép iszákossága és a kivándorlás ellen és — nincs tovább. Egyszerű eszközökkel dolgozott a Mákvirág szerzője, Sebesi Samu, de értékét e darab épen ez egyszerűségének köszönheti. A meséje is lehető legegyszerűbb. Kedei Mihály az Amerikából épen hazatért Pető Józsi szeretné vejének. De a lánya, Lidi Kapros Palt szereteti. Pető Józsi is mást választott magának: Gölicse Jucit. El is vennie feleségül, de akkor kiderül, hogy Jucinak multja van, hogy Bukarestben már „kiművelődött”. A romlott leány bűneit nem is titkolja, sőt mikor ezért Józsi megátkozza és eltaszítja magától, régi ismerősével, a pénzhez jutott jegyzői irnokkal szebb hazába távozik. A boldogtalan Józsi most már legalább másokat akar boldoggá tenni és rábeszéli az öreg Kedeit, hogy leányát a gyámoltalan Kapros Pálhoz adja.

Hát bizony csupa öreg, kiszolgált butorokat látunk viszont e darabban, melyek a régi jó idők népszínműveikért lelkesedni tudó derék magyar közönségének emléket keltik föl bennünk. Regiek, kopottak a butorok, — de mintha már nem levendula-szag áradna ki belőlük, mert jólesően éreztük több helyen a modern szellem parfümjének illatát. Színészeink derékas munkával segítették elő a darab sikerét. Horváth Kálmán derék nagy legény volt, Bárdos Irma pompasan alakította a „kiművelt” mákvirágot, Kardos nagyon kedves volt az ügyetlen suhanc szerepében, Kemény pedig mesteri, megázó élethűséggel mutatta be a teljesen elzúzott, rézeges parasztot. Mártonfi, Györe és Ligeti is ügyesek voltak kisebb szerepeikben, tár tálan tulságosan sok operette elemeket vittek bele alakításukba. A darab nagyon tetszett a közönségnek, a szereplőket és a szerzőt felvonások után többször kitapsolták.

*Heti műsor. Szerdán: „Sasfók”. Csütörtökön: „Luxemburg grófja”. Pénteken: „Tiszt urak a zárdában” (Sziklai Miklós fellépte). Szombaton: „Bajusz” (Sziklai Miklós fellépte). Vasárnap délután: „Kornevillei harangok” (Sziklai Miklós fellépte). Este: „Pillangó kisasszony”.

TÁVIRATOK.

A függetlenségi párt tiltakozása.

Budapest, március 29. A függetlenségi és 48-as párt ma erélyes nyilatkozatot tett közzé, amelyben valótlannak nyilvánítja azon híreszteléseket, mintha a függetlenségi párt Héderváry miniszterelnöknél valamely kooperációra nézve lépéseket tett volna. Az elnökség megállapítja, hogy a pártvezetőség ezt nem tette, ezzel senkit meg nem bízott és az egész dologról tu-

domása sem volt, míg a lapok elő nem hozták. — Nyílt és férfias a függetlenségi párt nyilatkozata és eloszlatja a rut meggyanúsítást, mely arra volt szánva, hogy a nemzet erős bizalmát a függetlenségi párt iránt megrendítse. A mai nyilatkozat után azonban tisztán láthatja a nemzet, hogy a függetlenségi párt az igaz uton halad és semmiféle gyanúsítás utjáról el nem téríti.

Héderváry Budapesten.

Budapest, március 29. A miniszterelnök tegnap visszaérkezett a fővárosba. Holnap, szerdán délelőtt minisztertanácsot tartanak, amelyen megteszik a választásokra való előkészületeket.

Szociálisták a munkapárt ellen.

Budapest, március 29. A szociáldemokrata párt ma tartott gyűlésén kimondotta a nemzeti munkapárt elleni harcot, mivel a munkapárt nem hajlandó a választójog reformját megvalósítani.

Véres szerencsétlenség az országuton.

Győr, március 29. A győr-kis-huti országuton véres szerencsétlenség történt tegnap. Egy kocsis összeközött egy sebesen haladó automobilal. Az összeközés két halottja és több sebesültje van. Az országuton haladt Deutsch Viktor bécsi gyáros automobilja, amelyet Mainz Józsefsofför vezetett. Szembe jött Kupfer Benő bérlő kocsija, amelyben Nagy György kocsis ült nejével és több nővel. A összeközés oly erős volt, hogy kocsis nyakát törte és felesége azonnal meghalt. A lovak megvadultak s a kocsit a benne ülőkkel együtt elragadták s azóta nyomuk veszett.

NYILT-TÉR.

Nyilatkozat.

Mindezeideig egyszer sem léptem nyilatkozattal a közönség elé és türtem az ellenem indított harcot. Most sem akarom ezzel terhelni a közönséget, azonban a legutóbbi támadás után mégis kénytelen vagyok kijelenteni, hogy ügyvédemet megbízom azzal, hogy Komjáthy János kassai szinigazgató ellen nevemben indítsa meg az eljárást a bíróságnál.

Zilahy Gyula.

Szabásomért és munkámért felelősséget vállalok.

PÉNZT

mindenkül megtakarít, aki öltönyét vagy felöltőjét

40-50 koronáért

méret után finom gyapjuzsövetből készített ::

Fettman Sándor

url szabónál

KOSSUTH UTCA 13 SZ.

Gyors és pontos kiszolgálás

Bel-és külföldi szövetekből

Bel-és külföldi szövetekből

OLCSÓ ÍRÓGÉPEK I

Minden rendszerűek, kitűnő állapotban, jóállással adatnak el.

„MERCUR“

Összes rendszerű írógépek műszaki vállalat oagnél. Speciális javító műhely!

ADLER

elsőrangú gyártmány, teljesen látható írásu és legnagyobb átütő képességű

ÍRÓGÉP

kizárólagos képviselő: Debrecen és Hajdumegye.

Kellékek

valamennyi rendszerű ír. és sokszorosító gépekhez!

COPYING OFFYCE! gépiró, másoló és sokszorosító iroda. Telefon 5-40.

Debrecen Arany János-u. 2.

15 Bejárat a II-ik kapun.

REGÉNY CSARNOK.

Fiatal házasok.

(Elbeszélés)

Irta: GYÖNGYÖSSY LÁSZLÓ.

(Folytatás).

Az egyik vásáron meglátta a leányt s kilátta belőle, hogy a munkát birni fogja s az öleléstől se roppan meg a dereka, de szégyent sem vall vele. Csak hogy a Böske, mint afféle falusi leány, aki minden kapuba megállt egy kis szíre-szóra, a juhász-házban ott a pusztá közepén rettentően unta magát. Böske meg is mondta az urának, hogy ő megszökik innen, mert meg kell némulnia, de Maczinkó azzal vigasztalta:

— Ha megszököl, visszajössz, vagy elhozlak.

Hát Böske el is ment, vissza meg nem jött. Ehozta volna, mert annyit tudott róla, hogy Nyirjesen van, de egyik bojtárja épen akkor betegedett meg, ennyi juhot egy bojtárra nem bizhat. Azért csak üzent a hiradó nénemasszonytól, akitől meg is tudta, hogy nemsokára hail az asszonytól. Azért legeltette az Endes szélón, hogy Nyirjest közelebb kapja.

Jött is valami asszony vagy lányféle a nyirjesi uton. Maczinkó szeme ele tette a kezét.

— Nem Böske — morgott Maczinkó — a járása se olyan.

Egy kis vékony vászonzseléd állott meg Maczinkó előtt. Bokorugró szoknyájában, szép selyem pruszlikban, zsalikendő a fején.

— Kelmedet hívják Maczinkónak? — kérdi tőle fojtott hangon.

— A vagyok — válaszolt Maczinkó rávárva, hogy adja ő elő, ha valami baja van vele.

— Jöjjön velem haza, beszélt a jövevény fuldokolva, ott mondom el, mi járatban vagyok.

— Én itt mindenütt otthon vagyok — jelenté ki Maczinkó — kunyhóm meg olyan messzi van, hogy oda csak alkonyatra érnék.

— Hát menjünk azonnal — mondotta a jövevény — mert én eljöttem s magával akarok maradni...

(Folyt. köv.)

Légszesz csillárok

4, 3 és 1 lángnak olcsón eladó, egyenként is. —
Piac-utca 59. szám II. emelet.

MEGLEPŐ SZINTE CSODÁLATOS GYÓGYEREDMÉNYEKA

APTAMÁSI

LITHIUM-GYÓGYVIZ-

zel gyomor, vese, hólyag és
belső tálmaknál cala-
mint asthma, bronchiale,
köszvény és húgysavas
diathesis eseteiben.

Debreczenben kapható:

KONTSEK GÉZA
fűszer- és csemege kereskedésében
5 DEBRECZEN, Kossuth-utca.

249-1910. v. k. szám.

Arverési hirdetmény.

A debreceni kir. jbiróságnak V. 493/1. 1910. számú végzése folytán közhírré tétetik, miszerint Altstock Ede dobsinai kereskedő részére 400 kor. — fillér tőke, ennek 1908. évi június hó 28. napjától számítandó 6%-os kamatai és az eddig összesen 82 kor. 16 fill. perköltség erejéig 1908. évi március hó 24-én bíróság lefoglalt és 1783 korona — fillérre becsült butorokból álló ingóságok 1910. évi március hó 31-én délután 5 órakor kezdetét veendő és Simonffy-utca 44. sz. alatt (Pariser Jozsefnél) megtartandó nyilvános bírói árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Az árverés az összes kielégítésre jogosított végrehajtatók javára elrendeltetik.
Debrecen, 1910. évi február hó 26.

Olah Géza,
bírói kiküldött.

Tavaszi

selyemujdonságok

alkalmi ruhákra

BOSZNAY J. és Tsa

Debreczen, Kossuth-u. 5.

nagy választékban
mar raktaron vannak.

Tavaszi kosztümöket és alkalmi ruhákat saját műtermünkben a legjobb modellek szerint gyorsan és jutányos árak mellett készítettünk.

Tarr Mihály

adásvételi és pénzkölcsön-szerző hirdetési irodája
Debreczen, Hatvan-u. 16. Telefon 683.

Törlesztéses pénzkölcsönöket 10 évtől 60 évig terjedő időtartamra lebonyolítok 4 1/2—5 1/2% mellett, házakra, földekre. — Fennálló adósságokat konvertálok, kisebb-nagyobb hivatalnokoknak váltókölcsönt kieszközölök. Szövetkezeteknél második és harmadik helyre pénzt megszerzek. Etbiztosításokat 20 évtől 60 évig terjedő idő után 15 évi biztosítás mellett. 10 évre kölcsönt nyújtvam lebonyolítok.

Mindezekre a megbízatásokra ingyen felvilágosítással szolgálk.

279-1910. v. k. szám.

Arverési hirdetmény.

A debreceni kir. jbiróságnak V. 383/1. 1910. számú végzése folytán közhírré tétetik, miszerint Wertheimer és Frankl cég részére, lakostól 1203 korona 94 fill. tőke, ennek 1903. évi november hó 16. napjától számítandó 5% kamatai és az eddig összesen 265 kor. 36 fillér perköltség erejéig, 1909. évi július hó 9-én Nyiregyházán bíróság lefoglalt és 1240 koronára becsült butorok, könyvek és egyéb ingóságok 1910. évi március 30-án délelőtt 11 órakor kezdetét veendő és Debreczenben, Arany János-utca 21. szám alatt megtartandó nyilvános bírói árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Mezjegyzetetik, hogy az árverés mindazon foglaltatók részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.
Debrecen, 1910. évi március hó 3 án.

Bódogh Zs.
bírói kiküldött.

Sestakerti

nyaraló

eladó vagy kiadó.

Cím a kiadóhivatalban.

Meglepetésül.

olcsón vásárolhat látosövet, lorgnetet, arany szemüveget és csipetetőt, prizmas látosövet leszállított árban csakis:

FISCHER JAKAB optikusnál,
DEBRECZEN, Főtér 23. (Sestina-ház.)

Valódi brünni szövetek

az 1910. évi tavaszi és nyári idényre.

Egy szelvény 3:10 m.	1 szelvény	7 korona
hosszu	1 "	10 "
elegendő teljes férfiruhához)	1 "	12 "
(kabát, nadrág és mellény)	1 "	15 "
	1 "	17 "
	1 "	18 "
ára csak	1 "	20 "

Egy szelvényt fekete szalonruhához 20 koronáért éppúgy felöltő szöveteket, turista-lodent, selyemkamgarnt gyári árakon küld a mindenütt ismert, megbízható és szolid posztógyári raktár

Siegel Imhof, Brünn 11.

Minták ingyen és bérmentve.

Nagy előnyre szolgál mindenkinek, ha szövet-szükségletét directe a gyártáshelyén Siegel-Imhof cégnél rendeli. Oriási forgalma miatt állandóan a legnagyobb választék a legújabb szövetekből. Szabott, legolcsóbb árak! Bármily kis megrendelés teljesítése szigorúan mintahű és figyelmes.

"JUSTICIA"

értesítő és okmány-szerző iroda.

Kereskedelmi, gazdasági és pénzügyi dolgokban eljár és utasításokat ad Helyben úgy mint vidéken; összeköttetései által, ügyfeleinek bármiféle ügyet elintéz. Tudakozódásokat és megbízásokat a lehető gyorsan, felelősség mellett,

vidéki ügyvédeknek is titoktartással elvégez

levélben vagy táviratban az ügy sürgőségéhez képest. Ellenőriz, nyilvántart, megfigyel, halasztásokat eszközöl — Jelzalogi és mindennemű pénzügyi műveleteket közvetít. Egyes esetekre és állandó képviselőre alkalmas szakembereket ajánl A díjazások mérsékeltek.

"JUSTICIA" értesítő és okmány-szerző iroda

DEBRECEN, Szt.-Anna-u. 22.

Ajánlom a legjobb kivitelben és legolcsóbb árakon

Összes galvanikus elemeket

Osengőket a legjobb minőségben

Telefonok mindenféle kapcsolásra

Vilámbáritóanyag

Orvosi készülékek, mérőeszk.

Motorok, Dynamó gépek

Zseblámpák pillanatvilágításra

Mindenféle anyag, felszereléshez

Kérjen árjegyzéket.

FÖLDVÁRI L.

debreczeni első elektrotechnikai gyár és villamosszerelési vállalat

Piac-utca. (Ideiglenes barak.)
Telefon 168. Telefon 168.

Herkulesolaj!

Törvényesen védve

legjobb szer a padlóportalánítására minden helyen használható, üzletek, iskolák, kórházak, vendéglők és kávéházak részére igen fontos Debreczen és vidékén egyedül

Fried és Wesiz-féle

festék üzletben Debreczen, kapható.

PRO HIRDETÉSEK.

10 szolg 40 fillér, azontul minden szó 4 fillér; a legkisebb hirdetés 40 fillér.

Levelezés.

Levele van a kiadóban és a hivatalos órák alatt átvehetik:

„Kék ibolya“, „Peary“, „Egyszer néztem a szemébe“, „Tüskerózsa“, „Don Caesar“, „Fehérk“, „Csak titokban“.

„Bankár“-nak levél ment a Főpostára.

Kedves vidéki fiatal urileány ismeretséget óhajt egy idősebb igazi uriemberrel, aki állandó barátja lenne. Levelet „Ne nyulj hozzám“ postrestante, Főposta.

Uraim, ki volna hajlandó egy teljesen független barna nőt 20 koronával kisegíteni. Leveleket „Őszi rózsá“ jelígre Péterfiak postá restante.

Royal kávéházban e lapra figyelmeztett fehérbluzos hölgyet kérem, hol találkozhatunk. Főposta „Barna 25“ jelígre.

Aranyos kis bakfis ismeretséget óhajtja egy Bpestről (ismeretség hiányában) idejött fiatal ember. Leveleket „Ibolya 27“ a kiadóba.

Fiatal urileány uriember ismeretséget elfogadja. Leveleket „Elhagyatott“ jelígre a kiadóba kérek.

Házasságokat teljesen díjtalanul közvetít a „Hymen“ házasságok hetilapja. Kérjen ingyen felvilágosítást és mutatványszámot. Budapest, IX. Kinizsi-u. 19. II. e. 11. Válaszbélyeg.

Ajánlat.

Nagy jövedelemre tehetnek szert agilis, tisztességes emberek, akik tűz- és betörésmentes pénzszekrények eladásával állandóan foglalkozni óhajtanak. Eredményes működés után egyedárusítás nagyobb területre. Ajánlatok „Pánczél“ alatt a kiadóba küldendők.

Mazsola 40, dió 24, lekvár 30, szilva 16 kr. kilója Deutschnál Hatvan-utca

Valódi szegedi rózsá és édes nemes paprika különlegességek óriási raktára Lindenfeld J. Jenő fűszernagykereskedésében. Városház-u. 2. Rózsater 3. Telefon 79. sz.

Monogramok himzését elvállalja özv. Ducsy Jozsefne Darabos-u. 50.

Jegyesek figyelmébe legjobban ajánlható Kaiser Salamon cég butor és lakberendezési cikkek raktára, ahol óriási választék és kedvező fizetési feltételek mellett szerezhetik be szükségleteiket. KAISER SALAMON Hatvan-utca, 2. sz. Telefon 685.

Arcfátylak, legújabb tavaszi újdonságok Vidánál, Városház alatt.

Sajat termései és új érmelléki hegyi fajborok, különböző éveik, kapható 50 literen felül Tóth Sándornál, Hunyadi-u. 26. szám, Debreczen.

Német nyelvi oktatási és — különösen fürdőkre utazóknak alkalmas — német tárgyalási órákat elvállalok. Cim a kiadóban.

Másolási munkálatokat egy jóírású fiatal ember elvállal. Cim a kiadóban.

Lakás.

Magános nőnél lakást keres kereskedő. Válszt postá restanté „Benő“ címre kérek.

Kiadó Kossuth-u. 19. Két bolthelyiség májusra. Értekezhetni a háztulajdonosnál.

A Loránty utca 46. sz. házban egy 5 szobás lakás kiadó. Bővebbet a kiadóban.

Osinosan butorított kisebb szoba kiadó Széchenyi-u. 18. Farkasnéál, ajtó 5.

Kereslet.

Egy fiatal özvegy magános urnál gazdasági állást keres. Cim: Molaár Lajosné, Péterfia-u. 4.

Ügyes mosónő kerestetik Burgundia-utca 9. sz.

Mindenos, főzést értő tisztességes nő pusztára felvétetik. Dr. Horváth, Közkórház.

Egy tűzőnő felvétetik Finkelstein Manó Csapó-u. 8. sz. cipőfelsőrész készítő.

Azonnali belépésre keresek egy kereskedelmi pályára alkalmas tanult. Ajánlatok Késmárkra (Szepes megye) Markovich János divat- és vászonaru üzletébe intézendők.

Bármily szakmába vágó vidéki ügynökséget, esetleg raktárnoki állást elvállaló kiváló képzettségű izr. nős egyén. Cim a kiadóba.

Lapunk utcai elárúsításához fiuk (Rikancsok) felvétetnek.

Ügyvédi irodában alkalmazást keres azonnali belépésre egy irodai teendőkből jártas joghallgató. Cim megtudható (telefon is) a kiadóhivatalban.

Mindenemű régiséget vásárol. Ki? cim a kiadóban.

Lapunk kiadóhivatalába egy kifutó fiú felvétetetik.

Eladás.

Jókarban levő használt salon garnitúra olcsón eladó Behlen-utca 40.

Egy nagy Gläse féle bőrhasító gép tartalék késsel, továbbá egy 4 leerejű stabil gőzgép (kazán nélkül) kifogastalan állapotban, jutányosan eladó Fried bőrgyárában SIMONTORNYÁN.

Lenese, konyhára, valamint vetőmagnak igen szép, zsizsikmentes, mázsája 28 koronáért eladó Dávid Sándornál Kovásznán, Háromszékmegye.

Eladó ebédlő-kredenc márvánnyal, hálószoba berendezés, ruhaszekrények, szövetbutorok, mosó márvánnyal és zongora — Györfy Aladárné.

Halápi állomáshoz gyalog 10 perenyire, közvetlen az iskola mellett 33 hold föld eladó jó tanyaépületekkel. Felvilágosítást ad: dr. Kőrössi Kálmán ügyvéd, Bathyanyi-u. 5.

Eladó nyaraló és nyaralónak való szőlő a nagyerdei köruton. Értekezhetni Szabó István városi pénztárossal.

Makulatura újságpapír kiló- vagy mázsa számra a lap kiadóhivatalában eladó.

A Darabos-utca 20. és 50-ik számú ház eladó. A tulajdonos címe a kiadóban megtudható.

Kut-csővek, vízvezeteki csővek

horgonyozva és feketén, csatorna-rostélyok, KUT-KAGYLOK, zabló-csészek.

Vasgerendák, tető-lemezek

horgonyozott és fekete vaslemezről, asphalt, kat-ranyos lemezről,

Sesztina Lajosnál

Piacz u. 23.

Figyelem!!

Készpénzkölcsönök.

Jelzálogkölcsön 4%, 4 1/2% és 5% amortizációra, Konvertálás, Személyhitel (bankpén 1--2 kezesel, magánpénz kezes nélkül), Öröksegek vétele, Vállalatok finanszírozása, Részvénytársaságok alapítása, Fizetéseket kezeskedők kiegyelintetése, valamint

Adás-vétel.

Birtokok, házak, gyárak, üzletek, kávéházak, szállodák, vállalatok eladását vagy vételét közvetíti gyorsan, kulánsan.

ADLER ÉS SINGER

Általános Forgalmi Vállalat Betéti Társaság.

Budapest, József-körút 21.

Eladó ház

Hadházi uton, lovassági laktanya közelében egy jó ház eladó. — Cim a kiadóban.

Napernyők,

divatkelmék, selymek, csipkék, diszítések

gyönyörű választékban.

Donogán és Somossy

DEBRECEN,
Kistemplombazár